

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Aarsexamen

ved

Skiens offentlige Skole

for den høiere Almendannelse

i Juni og Juli 1883.

Indhold:

1. Indberetning om en Stipendiereise i Tydskland Juli—Septbr. 1882. Af Adjunkt Winther.
2. Skoleefterretninger for 1882—83, meddelte af Rektor.

Skiens.

Trykt hos J. Melgaard.

1883.

Indbydelsesskrift

til

Aarsexamen

ved

Skien's offentlige Skole

for den høiere Almendannelse

i Juni og Juli 1883.

I n d h o l d :

1. Indberetning om en Stipendiereise i Tydskland Juli—Septbr. 1882. Af Adjunkt Winther.
2. Skolefterretninger for 1882—83, meddelte af Rektor.

S k i e n .

Trykt hos J. Melgaard.
1883.

Indberetning

om

en Stipendiareise i Tydskland Juli--Sepbr. 1882.

Af Adjunkt Winther.

Til

Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Jeg har herved den Ære at indsende Beretning om den af mig med offentligt Stipendium i afvigte Sommer foretagne Reise i Tydskland.

I 1881 ansøgte jeg om et Beløb af 900 Kroner for i 2 à 3 Maaneder at kunne opholde mig i Tydskland, hovedsagelig for at studere det tydske Sprog samt derhos besøge de tydske Skoler og her særlig gjøre mig bekjendt med Undervisningen i Historie. Ved Kgl. Resolution af 25de Juli f. A. tilstodes mig det Beløb, jeg havde ansøgt om. Imidlertid var jeg dengang fraværende fra mit Hjem og havde allerede truffet Dispositioner for Sommerferien, der ei uden Vanskeligheder lod sig ændre. Og en længere Ferietid ønskede jeg at benytte til Reisen for at formindske Omkostningerne ved Vikariat saa meget som muligt og i samme Forhold kunne forlænge Opholdet udenlands. Heller ikke havde jeg nu faaet Tid og Leilighed til at forberede mig saaledes, som jeg ønskede, end sige lagt nogen Plan for Reisen og Opholdet, saaledes at der under ingen Omstændigheder for mig kunde være Tale om strax at begive mig afsted med Udsigt til tilbørligt Udbytte.

Jeg foretrak derfor at udsætte Reisen et Aar, og i Overensstemmelse hermed foretoges Reisen i 1882 i Maanederne Juli—September. Jeg havde saaledes Anledning til at raadføre mig med Skolemænd, der tidligere havde været i Tydskland, og til at opgjøre en bestemt Plan for Opholdet. Efter navnlig Hr. Expeditionschef Knudsens Raad besluttede jeg mig til at opholde mig den meste Tid i en mindre By, og som en saadan anbefaledes mig særlig Celle i Hannover; denne By anbefalede sig af flere Grunde; den er bekjendt for sit rene og smukke Sprog, og dertil er det saa heldigt, at der i Byen findes en fortrinlig Pension, der for en stor Del besøges af Nordmænd og Svensker, og hvis Forstanderske, Frl. M. Claudi, meget godt forstaar det norske Sprog, ja endog er vel bevandret i vor nyere Literatur. Mit andet Øiemed: at faa se lidt nærmere paa de høiere Skoler, vilde jeg her ogsaa have rigelig Anledning til at varetage, da Byen har to høiere Skoler, et Latin- og et Realgymnasium. Efter et længere Ophold her var det min Agt, om Stipendiet strakte til, at opholde mig en kortere Tid i en større By, helst Berlin. Nogle Dage før jeg tiltraadte Reisen, fik jeg ihænde Hr. Overlærer Bugges Indberetning om hans Reise i 1881 (indtaget i Programmet for Aalesunds offentlige høiere Almenskole for 1882), og da Øiemedet for hans Reise var i alt væsentligt det samme som for min, og hans Opholdssted ligeledes var Celle, havde jeg heri en fortrinlig Hjælp. Jeg forlod mit Hjemsted 13de Juli, tog for de første Uger mit Ophold i Celle, hvorfra jeg 11te September drog til Berlin, hvor jeg opholdt mig til 26de, og 28de s. M. kom jeg tilbage til Skien.

For det sproglige Øiemeds Vedkommende vil jeg her indskrænke mig til at give en Oversigt over, hvorledes Studierne dreves, og hvad jeg derved søgte at opnaa. En nøiagtigere Redegjørelse vilde altfor let føre over i en Gaaen i Detail, som dog ikke vilde give noget sandt og virkeligt Udtryk for det erhvervede Udbytte, og desuden tror jeg ikke, at en saadan detailleret Redegjørelse her vilde være paa sin rettè Plads.

Jeg opholdt mig fra 17de Juli til 11te Septbr. i Frl. Claudis Pension, hvor der samtidig var flere unge Nordmænd og Svensker, deriblandt 2 norske filologiske Studenter. Da jeg kun havde en forholdsvis kort Tid til min Raadighed, gjaldt det strax at lægge en bestemt Plan for Studeringerne og indskrænke mig til det, jeg i min Stilling som Lærer ved en Skole fornemmelig vilde have Anvendelse for og fandt, at jeg trængte særlig til. Jeg havde hver Dag min Undervisningstime hos Frl. Claudi, der med stor og mangeaarig Øvelse som Lærerinde for Udlændinger forenede nøie Kjendskab til de hos os almindelig brugte Lærebøger i Tydsk og saaledes netop her kunde give mig fortrinlig Veiledning, paaapege Mangler, Ufuldstændigheder og Feil o. s. v. At gjennergaa disse Lærebøger, Løkkes Grammatik og Knudsens Stiløvelser, med hende, maatte saaledes for mig som Lærer være af fortrinlig Nytte. Tillige havde hun ved sin mangeaarige Praxis som Lærerinde erhvervet sig et godt Kjendskab til de Hjælpemidler ved Studiet af det tydske Sprog, som kunde være at lægge Mærke til, og havde selv et godt Bibliothek af saadanne, der stod til min uindskrænkede Disposition; jeg havde saaledes fortrinlig Anledning til, saavidt Tiden tillod, at gjøre mig bekendt med forskjellige Verker, grammatiske og lexikalske, og benytte disse ved mine Studier. Alene denne Adgang til flere af de fortrinligste

sproglige Hjælpe midler var jo en ikke ringe Ting; enkelte saadanne benyttede jeg Anledningen til at anskaffe mig. — Jeg tog ikke Undervisningstimer hos andre; dels frygtede jeg, at Undervisningen hos flere forskellige Lærere kunde snarere forvirre, dels havde jeg med denne ene Undervisningstime daglig og den dertil nødvendige Forberedelse fuldt op at bestille, naar der ogsaa skulde blive Tid til at læse lidt Literatur, omgaaes Folk lidt for at faa Øvelse i at tale Sprog og — i den sidste Tid — besøge Skolerne. Men dette hindrede ikke, at jeg i Tvivlsmaal eller, naar Fr. Claudi ei vilde afgive nogen bestemt Dom, kunde henvende mig til andre, d. v. da s. en eller anden af Skolens Lærere. Foruden grammatiske Studier og Stilskrivning, der optog det allermeste af de egentlige Undervisningstimer, blev der ofte læst høit af Pensionærerne, en Øvelse, der var af stor Nytte for Tilegnelsen af en god Udtale.

En Ting, som jeg strax, jeg kom paa tydsk Grund, fik Øiet op for, var, at det, der for en væsentlig Del hindrede mig i at forstaa og blive forstaaet, var — Udtalen. Jeg har aldrig tidligere været i Tydskland; men jeg troede dog ikke, dette skulde gjøre saa meget, som jeg i de førtse Dage fandt. Det staar vel neppe til at negte, at tidligere er Udtalen af Tydsk temmelig negligeret; ialfald ved jeg, at jeg selv paa Skolen aldrig er bleven tilholdt nogen synderlig Agtpaagivenhed her, og naar man saa aldrig har været blandt Tydskere, har man jo ingen Anledning havt til at lære sig den ordentlig. Og jeg tror at kunne sige, at den samme Mangel endnu i nogen Mon klæber ~~s~~ vor Undervisning i Tydsk, jeg ved idetmindste, at den har klæbet ved min. Og det er jo en naturlig Sag; saare mange af Lærerne i Tydsk hos os har slet ikke været i Tydskland og heller ikke gjort dette Sprog til Gjenstand for specielt Stu-

ved

dium. Og dog er dette visselig en stor Mangel, saa sandt det tydske Sprog er et levende Sprog, som Eleverne ikke blot skal kunne læse og skrive, men ogsaa tale. Hvorfor skal man ei gjøre sig ligesaa megen Umage for at lade Eleverne lære sig til en ordentlig Udtale af Tydsk som af Fransk og Engelsk, hvor der jo anvendes megen Tid og Flid netop paa dette Felt? Tydsken er ganske vist ulige lettere i saa Henseende, — og heri stikker vel just Grunden til, at man bekymrer sig mindre derom; om man ei er saa nøie, ligner det dog Tydsk alligevel, medens en Negligeren af Udtalen for de andre Sprogs Vedkommende er langt farligere —; men netop derfor koster det ogsaa saa uendelig mindre Bryderi og Tid at faa Eleverne til at vænne sig til en antagelig Udtale; og da dette, at have en nogenlunde korrekt Udtale, er af saa overordentlig Vigtighed for det Tilfælde, at Eleven engang skulde faa Brug for sine Kundskaber i mundtlig Samtale — et Tilfælde, som vel for de flestes Vedkommende kan forudsættes —, hvorfor saa ei anvende den Smule Tid og Umage, det kan koste, for at bibringe dem en nogenlunde skikkelig Udtale? Paa dette Punkt havde jeg, da jeg nu for første Gang var i Tydskland, derfor i særlig Grad min Opmærksomhed henvendt, og det saameget mere, som Udtalen jo er noget, der vistnok kun kan læres ordentlig ved Omgang med dannede Indfødte, og jeg saaledes efter min Hjemkomst her paa dette Punkt vilde have langt vanskeligere for at fortsætte mine Studier end paa de fleste andre, om jeg ei havde benyttet Tiden i Udlandet godt. Dernæst er Løkkes Grammatik for dette Afsnits Vedkommende meget ufuldstændig, overordentlig kortfattet, og den indeholder — efter hvad jeg i Celle lærte — enkelte Urigtigheder. Ganske vist er de tydske Grammatikere her selv tem-

melig uenige i adskillige Stykker, og de dannedes Udtale i de forskjellige Egne af Landet som bekjendt overordentlig forskjellig, men der fastholdes dog af alle daandede en Normaludtale, og navnlig er det Hannoverske, og her netop Celle, anseet som det Sted, hvor Sproget — fraseet enkelte Provincialismer — tales smukkest og mest korrekt; dette indrømmede, saavidt jeg erfarede, Tydskerne selv. Her at indlade mig paa en detailleret Gjennemgaaelse af Reglerne for den tydske Udtale auser jeg dog ei for at være paa sin rette Plads; men et Par herhen hørende Spørgsmaal, der særlig paastrængte sig mig, vil jeg kortelig omtale.

Det ene er Udtalelsen af *sp* og *st* i Anlyden. Hos os udtales det almindeligvis, tror jeg, rent, og Løkke siger derom: «*Sp* og *st* i Begyndelsen af et Ord ofte (i Sydtydskland) som *schp* og *scht*.» I Celle udtaler man, som bekjendt, *sp* og *st* —, altsaa rent. Men det indrømmedes af de Cellensere, jeg talte med derom, at dette ikke er den almindelige Udtale, men maa betragtes som en Provincialisme, «som vi», sagde en af Realgymnasiets Lærere (Lærer i Tydsk og anseet for en særdeles flink Sprogmand), «dog ei ønsker at opgive, da vi ingen Grund ser dertil.» Denne Udtale er den herskende idetmindste i det nordvestlige Slette-land og vistnok endnu lidt længer østover (efter Schmitz «Grammatik für gebildete Deutsche» S. 9 i ca. en Fjerdedel af Landet); jeg skulde tro, at mine Hjemmelmænd har Ret, naar de vil forklare denne Udtale deraf, at disse Landsdele er den sachsiske Stammes gamle Lande, og her er Almuens Dialekt Platttydsk; i denne findes ikke Lyden *sch* i Anlyden (Platttydskerne siger f. Ex. Swanz, slagen o. s. v.), og denne Udtale er altsaa at betragte som en Levning af den gammelsachsiske Udtale i de daandedes Mund. Den smukkeste Udtale

er her maaske som en Mellemtung mellem det rene s og det fulde sch, ikke saa fuldt som sch foran andre Konsonanter og Vokaler, men en Lyd, der fremkommer ved at Tungespidsen trykkes til tæt over Tænderne, saaledes som man vil kunne høre det udtalt af Sydtydskere, der har opholdt sig længere Tid i det Hanoverske.

Endnu mindre har efter min Erfaring Løkke Ret, naar han vil have — *bb* — og — *gg* — inde i et Ord udtalt haardt, som — *pp* — og — *kk* —. Denne Udtale vil man nok kunne høre; men alle, jeg desangaaende henvendte mig til, var enige om at forkaste den.

Naar Løkke i sin Grammatik § 44 Slutn. siger: «Mærk: danken, trinken, ging», saa er det mig ikke ganske klart, hvad han hermed mener. Mener han, at *ging* skal udtales *gink*, saa er dette en Udtale, som man visselig meget ofte hører — jeg hørte det ogsaa med meget Eftertryk paa Scenen (rigtignok ikke en Scene hverken af første eller anden Rang) —; men den bør ikke stemples hverken som den almindelige i dannedes Mund eller som korrekt; i Celle sagde man mig, at den var nordtydsk, og de, der lagde Vind paa en smuk Udtale, undgik den.

Glets Udtale er visselig et af de vanskeligste Punkter i den tydske Udtale, og her er baade Grammatikerne meget uenige, og i Praxis er Forvirringen endnu større. Jeg skulde være tilbøielig til at anse Benedix's Regel for den, der her fortrinsvis bør være Rettesnoren, og som den, der kommer den almindelige dannede Udtale i Nordtydskland nærmest.

Med Hensyn til Vokalernes Kvantitet vil man ogsaa støde paa Ting, som overrasker en. Saaledes udtales ialfald i Nordtydskland en hel Del Ord med kort Vokal, hvor vi efter de almindelige Lydregler er vant

til et udtale lang. Man vil saaledes i den daglige Tale af dannede saavel i Berlin som i Celle stadig høre f. Ex. Tag udtalt kort som Tach, Zug som Zuch, Trog som Troch, Glas som Glass, Hof som Hoff (som vort «Hof»). Hvorvidt denne Udtale bør efterlignes af os, drister jeg mig ei til at afgjøre; den havde sine Forsvarere; men der var ogsaa dem, der erklærede den for Slurveri og som kun tilhørende den dagligdagse Tale i en vistnok stor Del af Landet.

Ogsaa med Hensyn til Accenten er der mangt og meget, som man først ved Omgang med dannede Indfødte bliver opmærksom paa.

Imidlertid faar her med Hensyn til Udtalen disse Par spredte Bemærkninger være nok. Foruden de forskellige Grammatiker havde jeg for dette Punkts Vedkommende særlig Nytte af «Roderich Benedix: Der mündliche Vortrag», hvis første Del: Die reine und deutliche Aussprache er at erholde særskilt. Jeg tror, denne Bog i Tvivlstilfælde trygt tør opstilles som Rettesnor.

Grammatikens Formlære og Syntax gennemgik jeg ligeledes efter Løkkes Grammatik. Jeg havde her til min Raadighed flere tyske Grammatiker, som jeg saaledes blev bekendt med, og denne Læsning af forskellige Verker gav rigelig Anledning til Diskussioner og Spørgsmaal, og jeg blev herved ogsaa opmærksom paa flere Ting, som Løkke enten har for ufuldstændigt, eller hvor han er uklar eller — tildels — har urigtige Regler.

For at nævne et Exempel: I § 119 Anm. 4 siger han: «Viel og wenig bortkaster ofte Bøiningsendelserne, naar de staar forbundne med et Substantiv». Denne Regel er, saavidt jeg erfarede, ikke korrekt; de anførte Exempler er visselig aldeles rigtige; men man

kan ikke — og det er Skoledisciple saa altfor tilbøielige til — vilkaarligen og efter Godtykke her bruge de fuldstændige og de kortere Former, saaledes som enhver efter Løkkes Regel maa antage, ligesaa lidt som det blot er foran et Substantiv, at Endelserne bortkastes: Jeg siger: «Lerne nicht auf einmal vieles, sondern viel». I samme §'s 8 med Anm. 5 paaviser han heller ikke Forskjellen mellem mehr og mehrere.

Et Spørgsmaal, som oftere har voldt mig Bryderi, og som jeg med de Hjælpenidler, der hidtil har staaet til min Raadighed, ei har kunnet faa fuld Klarhed i, er Brugen af als og wie som Sammenligningspartikler (i Betydningen «som»). Jeg benyttede nu Aaledningen til at undersøge, hvad de forskjellige Grammatikere mente herom, samt til at lægge Mærke til den gjængse Talebrug og høre dannede Tydskeres Mening: Og her fandt jeg et Spørgsmaal, som endnu synes temmelig uklart; ikke alene er de forskjellige Grammatikere her uenige; men den dannede Talebrug er her uhyre vaklende. Frl. Claudi vilde saaledes i Overensstemmelse med den almindelige Sprogbrug have wie i Sætninger, hvor Heyse og Wetzell i sine Grammatiker fordrede als, ikke fordi hun kunde egentlig grammatisk begrunde det, men fordi «saa sagde enhver». Men jeg oplevede værre Ting. Selv i Tilfælde, hvor det dog ei skulde være underkastet fjerneste Tvivl, hvad der var grammatisk rigtigt, saaledes i Betydningen «end» efter et Komparativ, hørte jeg endog Skolens Lærere i Undervisningstimen bruge wie istf. als. At saadant kunde ske i den mindre korrekte Dagligtale, var mig ingeni lunde ubekjendt; men jeg troede ikke, at denne Inkorrektthed i den Grad var hævet til almindelig Gyldighed. Idet hele kom jeg til det Resultat, at hvor vi vil kunne

være i Tvivl, der kan man med temmelig Tryghed bruge wie uden Frygt for at misforstaaes eller støde an, og at Tendensen har gaaet i den Retning, at man mere og mere bruger wie, der er trængt mere ind paa als's Omraade.

Samtidig med Gjennemgaaelsen af Syntaxen gennemgik jeg med Frl. Claudi Knudsens Stiløvelser, en Bog, hun gav den fortjente Ros og selv stadig benyttede for sine norske Pensionærers Vedkommende. Jeg oversatte skriftlig det meste af Bogen fra dens «anden Afdeling»s Begyndelse af med parallel Læsning af Syntaxen, hvorved altsaa dennes Regler blev diskutterede. Jeg tog her stadig Hensyn til, hvad jeg af Erfaring vidste, at Eleverne var tilbøielige til at finde paa, for at faa Sikkerhed for, hvad der i hvert Tilfælde var det rette Udtryk, hvad der var tilladeligt eller aldeles urigtigt. Og at denne Øvelse var mig til megen Nytte i flere Henseender, siger sig selv; mangen tidligere Usikkerhed hos mig selv blev hævet, og jeg vil i Fremtiden under min Lærergjerning visselig kunne høste megen Nytte heraf. Noget af det, der voldte de største Vanskeligheder, var Brugen af Præpositionerne, og der er vel neppe noget Afsnit, hvor netop Sprogbrugen spiller en større Rolle, og hvor altsaa Omgangen med Landets Børn er mere frugtbringende. Frl. Claudi opgav mig en hel Del gode og instruktive Exempler, ligesom jeg selv søgte at samle saadanne fra de Hjælpemidler, jeg havde Adgang til, saa der neppe er noget enkelt Punkt, hvor jeg høstede større Udbytte end netop i dette. At jeg ved Gjennemgaaelsen af Stiløvelserne blev gjort opmærksom paa et og andet, som enkelte mindre heldige Exempler, en og anden mindre heldig Glose o. lign., er noget, som følger af sig selv; men disse var dog forholdsvis faa og ubetydelige. saa jeg her

har end mindre Grund til at opholde mig ved dem end ved Løkkes Grammatik.

Saavidt jeg mærkede, nød Heyses Grammatik ubetinget størst Anseelse og fortjener vistnok ogsaa sit gode Ry. Men ved Siden af den gjorde jeg ogsaa Bekjendtskab med flere andre. Der findes jo i Tyskland en stor Mængde Hjælpemidler til Studiet af det tyske Sprog, udarbejdede dels for Tydskere, dels for Udlændinger. Foruden de ogsaa hos os velbekjendte Verker af Heyse og Sanders lærte jeg flere andre at kjende. Saaledes en større Grammatik af Wetzel, der i mange Afsnit indeholdt fortrinlige Ting og navnlig var nyttig ved sine korte concise Regler og lette Overskuelighed. En liden Skolegrammatik af Willmanns fortjener Anbefaling, og Schmitz's «Grammatik für gebildete Deutsche» interesserede mig meget. Af de paa Udlændinger, fornemmelig Enkelskmænd og Franskmænd, beregnede Lærebøger gjorde jeg Bekjendtskab med Krause's «Grammatik für Ausländer» og Otto's Lærebøger; disse forekom mig dog for rent praktisk anlagte til at være mig til nogen væsentlig Nytte, og navnlig Ottos var ikke fri for endog temmelig grove Feil.

I Berlin tog jeg ingen Informationer; Opholdet var saa yderst kortvarigt, omtr. 14 Dage, at jeg antog, at de ganske faa Timer, jeg der i bedste Fald vilde kunne faa, vilde give et tarveligt Udbytte i Forhold til de dermed forbundne Udgifter, og dernæst var det vel meget tvivlsomt, hvorvidt ikke maaske en ny Lærer kun vilde volde Forvirring, det alleruheldigste af alt. Jeg ansaa det for bedre at anvende de Dage, jeg opholdt mig i Hovedstaden, ved at benytte den rigere Anledning, som den store By med sine Theatre o. s. v. ydede, og den gode Leilighed, som et Par Bekjendtskaber og Familieforhold gav til stadig Omgang med

dannede Tydskere, til at øve Øret og Talefærdigheden. — Kirker og et Sommertheater havde jeg oftere besøgt allerede i Celle; Sproget fra Prædikestolen var det for mig til stor Nytte at høre, og de 3—4 Geistlige, jeg hørte, talte allesammen et smukt Sprog og havde et smukt og tydeligt Organ. Scenen i den lille By lod imidlertid meget tilbage at ønske; Skuespillerne var snarere under det middelmaadige, talte tildels hurtig, slurvet og utydelig og langtfra dialektfrit — ja tildels et afskyeligt Sprog (en udtalte saaledes ch omtr. som sch). Anderledes var det i Berlins «Schauspielhaus», hvor jeg havde Anledning til at se et større Drama (Gøthes «Tasso») foruden Lystspil. I Tasso optraadte Theatrets ypperste Kræfter, og her fik jeg maaske mere end noget andetsteds Anledning til at høre Sproget talt i al dets Renhed og Skjønhed. Jeg besøgte ogsaa enkelte Andenrangstheatre, og var end det Sprog, der her taltes; ikke altid det smukkeste og ofte temmelig «berlinsk», saa var det dog, da jeg havde været saavidt længe blandt Tyskere, en god Øvelse for Øret. — Desværre var der Universitetsferier, saa jeg ei, hvad jeg meget havde ønsket, fik Anledning til at høre nogle Forelæsninger. Imidlertid tror jeg at kunne sige, at jeg ved den stadige Omgang med dannede Tydskere, ved Theaterbesøgene o. lign. ogsaa af Opholdet i Berlin havde et ikke ubetragteligt Udbytte i sproglig Henseende.

I det hele indrettede jeg mine Sprogstudier saavidt gjørligt efter det praktiske Behov; jeg søgte fremfor alt at erhverve mig Sikkerhed i og komme til Klarhed i de Punkter, hvor jeg havde mærket, at jeg var usikker, og at erhverve mig de Kundskaber, jeg som Lærer i Middelskolen havde særlig Brug for, idet andre Felter fik ligge ubearbejdede, «ikke indlade mig paa Vidtløftigheder», hvortil Tiden var altfor kort, men

fremfor alt lægge eu saavidt muligt fast og sikker Grundvold, hvorpaa jeg selv senere hjemme nunde bygge videre. Og naar jeg i Korthed skal sammenfatte Resultatet i saa Henseende, kan jeg bedst betegne det ved at sige, at jeg under min Undervisning paa Skolen har rigelig Anledning til daglig at mærke, at jeg har lært noget, og der gaar neppe nogen Time uden at jeg i en eller anden Henseende faar Brug for noget, jeg har lært. Vistnok er det saa, at meget heraf kunde jeg have lært her hjemme; men ligesaa vist er det ogsaa, at jeg neppe vilde have lært det; dels fordi jeg i mangt et Tilfælde ingen Fare anede, ikke havde Anledning til at vide, at her var noget at lære, dels fordi jeg her — ialfald paa mit nuværende Hjemsted — neppe vilde have havt Leilighed til at faa fat i de Hjelpemidler, som udfordredes — thi at købe dem for egen Regning vil min Gage neppe tilstede mig. — Men ikke mindrø vurderer jeg den Impuls, som Opholdet i Tydskland har givet mig til at studere videre, bygge videre paa det Grundlag, som ved Opholdet i Udlandet er vundet, idet derved min Interesse for Sproget i betydelig Grad er forøget, og jeg først derved har faaet et — for at benytte dette Udtryk — «saadant Tag» paa paa det, at jeg kan have nogen større Tilfredsstillelse af at beskæftige mig med det. Kortsagt, mit Haab om et godt Udbytte for min fremtidige Lærervirksomhed er i fuldeste Maal blevet opfyldt.

Fra Skolerne.

Min Reises Hovedøiemed var det sproglige, og min Tid og mit Arbeide optoges for den aldeles overveieende Del heraf; men ved Siden af dette ønskede jeg ogsaa at gjøre mig lidt bekendt med Skolerne og

specielt med Historieundervisningen. Der var Ferier, da jeg kom til Celle, og først 15de August begyndte Skolerne sin Virksomhed. I Celle er et offentligt Lattingymnasium og et kommunalt Realgymnasium (tidligere benævnt Realschule 1ster Ordnung). I de 4 Uger (15de August — 11te Septbr.), hvori jeg havde Anledning til at besøge disse, benyttede jeg denne saa ofte, det lod sig gjøre uden, at det kom i Kollision med mine Sprogstudier, og jeg overvar i Regelen hver Dag Undervisningen i en af Skolerne 1 à 2 Timer. Flere af Lærerne havde jeg allerede i Ferierne stiftet Bekjendtskab med, hos Direktorerne fandt jeg den bedste Modtagelse og blev vist al mulig Imødekommen, fik strax uindskrænket Tilladelse til at overvære Undervisningen, naar og hvor jeg ønskede, idet jeg blot før Timen meldte det til vedkommende Lærer. Ifølge min Plan var det hovedsagelig min Agt at lære lidt nøiere at kjende Undervisningen i Historie, da baade dette Fag stedse særlig har interesseret mig, og jeg i flere Aar stadig har undervist deri i et Par Klasser paa de forskjelligste Skoletrin og saaledes dannet mig en selvstændig, paa egen Erfaring grundet Mening om Undervisningen i dette Fag, en Mening, der har fundet et Udtryk i mine Kolleger, Adjunkt Haussens, Blix's Bloms og mit dissenterende Votum til Besvarelse af de af det ærede Departement i Cirkulære til Skolerne opstillede Spørgsmaal 10. Vistnok overvar jeg ogsaa Undervisningen i andre Fag: Modersmaal, Latin, Græsk og Geografi; men alene i Historie overvar jeg Undervisningen gennem alle Skolens Klasser, tildels et Par Timer efter hinanden i samme Klasse. Det var maaske en mindre heldig Tid, hvori jeg var her, da de 6—7 Uger mellem Sommerferien og Michaelisferien (14 Dage i Begyndelsen af Oktober) for en stor Del anven-

des til Repetition og Forberedelse til Abiturientexamen.

Det Indtryk, jeg fik af de tyske Skoler, var ubetinget gunstigt. Der præsteres visselig i det hele et Arbejde baade fra Læreres og Elevers Side, der snarere maa sættes over end under, hvad der præsteres hos os. Og vi har visselig adskilligt at lære af Tydskerne i flere Henseender. Det gjør Indtryk af, at Arbejdet foregaar med en større Ænegi, Akkuratesses og Fart end ofte hos os. Lærerne, forekom det mig, mødte frem forberedte til mindste Detail; det syntes, som om de paa Forhaand havde opgjort hvert Spørgsmaal, og hvorledes hvert Minut af Timen skulde anvendes; det gik uden et Øiebliks Stands fra Lærerens Indtræden i Klassen, til Klokken ringede, og den hele Tid «med fuld Damp». Der var ei Tale om for Eleverne at betænke sig paa Svaret; Læreren ventede ikke, men henvendte sig isaafald strax til en anden, kortsagt baade Lærere og Elever havde i Reglen alting paa rede Haand i en forbausende Grad. Men dette er alene muligt at opnaa ved Lærernes Duelighed paa den ene Side — og her er visselig Prøveaaret, som de tyske Lærere maa underkaste sig, af stor Betydning — og ved Elevernes strenge Opøvelse og den skarpeste Disciplin og Punktighed i selv de mindste Ting paa den anden. Men saaledes forekom Forholdet mig ogsaa at være — som Regel: dygtige Lærere, streng Disciplin og flittige Elever, idetmindste ved de Skoler, jeg besøgte; dog vil jeg ikke negte, at jeg jo ogsaa stødte paa Undtagelser. Iøvrigt har Hr. Overlærer Bugge temmelig fyldigt meddelt sine Indtryk af Skolerne i Celle, og jeg fik i alt væsentligt de samme. Idethele syntes Fordringerne mig at stilles høiere end hos os for samme Alderstrin, og Eleverne forekom mig tidligere udviklede, hvad der jo ogsaa af flere Grunde er en naturlig Sag. Forøvrigt

tog Lærerne Undervisningen temmelig forskjellig, noget jeg navnlig havde Anledningen til at mærke for Historiens Vedkommende, og jeg skulde tro, at der i saa Henseende hersker større Frihed saavel for den enkelte Skole som inden denne for den enkelte Lærer end hos os, noget som vistnok hænger sammen med Ordningen af Examensvæsenet.

Hvad der paafaldt mig ved Undervisningen i de klassiske Sprog, var den overordentlig store Vægt, som blev lagt paa Oversættelsen og Forstaaelsen af det hele Indhold. Analysen og Grammatiken tog langtfra den Tid som hos os. Saaledes hørte jeg i III a (Ober-Tertia, svarende til vor 5te Middelskoleklasse) paa Gjennemgaaelsen af et Stykke i Xenophons Anabasis. Først blev Lektien oversat saaledes, at hver Elev tog et Par Linier; derpaa oversatte Læreren det hele Stykke langsomt og tydelig, saa retroverteredes endel Sætninger, og endelig blev det hele nok engang oversat i Sammenhæng af en Elev. Læreren fordrede nu nøiagtig sine egne Ord og Udtryk. Spørgsmål i Grammatiken blev der kun givet forholdsvis faa af, neppe ét til hver Examinand; men disse besvaredes raskt og altid rigtig. — En Time hørte jeg paa Gjennemgaaelsen af et Kapitel i 3die Bog af Cæsars galliske Krig; man gjennemgik meget udførlig Indholdet og udviklede Situationen, karakteriserede Cæsars Handlemaade overfor Germanerne, fremdrog hans Motiver o. s. v.

Jeg skal dernæst gaa over til Undervisningen i Historie. Den Plan, som følges ved de to Gymnasier i Celle, er temmelig forskjellig.

Paa Latingymnasiet paabegyndtes nu Læsningen af Historie i VI (svarende til vor 1ste Middelskoleklasse), og der gaaes frem saaledes:

VI: Historiske Sagn og Fortællinger.

V: Grækenlands Historie, systematisk.

IV: Roms Historie.

III b & a: Tydsklands Historie.

II b & a: Middelalderens og den nyere Tids almindelige Historie.

I b & a: Oldtidens Historie.

Paa Realgymnasiet begynder man ligeledes allerede i VI.

VI og V: Fortællinger, Sagn og i V tillige endel Biografier.

IV: Grækenlands Historie, systematisk.

III b: Roms Historie.

III a: Middelalderens Historie, knyttet til Tydsklands.

II b: Den nyere Historie, knyttet til Tydsklands.

II a: Oldtidens Historie.

I a & b: Middelalderens og den nyere Tids Historie. I de sidste 3 Aar (svarende til vort Gymnasium) gjennemgaaes saaledes Historien nok engang, og denne Gang efter en for dem modnere Alder afpasset Lærebog, hvorved dog fordres, at Eleverne selv sætter sig ind i og lærer Historien efter et større Verk.

Denne Realgymnasiets Plan havde forsaavidt for mig en særegen Interesse, som den jo — afpasset efter vore Forhold — netop er den samme som den, det ærede Departement selv bringer paa Bane i sit ovennævnte Cirkulære. Jeg søgte derfor mest mulig Anledning til at gjøre mig bekjendt med den, hvorledes man var tilfreds med den, og hvorvidt den lod sig tilfredsstillende gennemføre.

I det Friedrichs-Werdersche Gymnasium i Berlin fulgtes atter en anden Plan. Her paabegyndtes Historielæsningen først i IV (vor 3die Middel-skoleklasse).

IV: Oldtidens Historie i biografisk Fremstilling.

III b: Tydsklands Historie i Middelalderen med særligt Hensyn til den brandenburgske.

III a: Den nyere Historie med særligt Hensyn til den preussiske.

II b: De orientalske Folks og Grækenlands Historie.

II a: Roms Historie.

I b: Middelalderens Historie.

I a: Den nyere Historie.

Fra det Joachimthalsche Gymnasium i Berlin, som jeg ogsaa besøgte, fik jeg intet Program, da et sidste paatænkt Besøg der blev forhindret, og af de Par Timer, hvori jeg overvar Historieundervisningen, kan jeg ikke slutte andet end, at Planen er forskjellig fra alle de 3 ovenfor nævnte.

For at vise, hvorledes Undervisningen af de forskjellige Lærere toges, hvad der paa de forskjellige Alderstrin fordredes af Eleverne, og hvad der i Timerne udrettedes, skal jeg i det følgende tage enkelte Timer i de forskjellige Klasser. Fordringerne i de tilsvarende Klasser fandt jeg paa de forskjellige Skoler i alt væsentligt saa overensstemmende, at jeg foretrækker at tage Klasser fra de forskjellige Skoler, hvorved de forskjellige Methoder uden for stor Vidtløftighed bedre kan fremhæves.

V (Latingymnasiet i Celle): Først Gjenfortælling af, hvad Læreren i forsgaaende Time havde fortalt som Indledning til «1ste Korstog». Derpaa fortalte Læreren videre om Korstoget; paa dette Skoletrin medtoges kun meget faa Navne og næsten ingen Aarstal, og kun de vigtigste Begivenheder omtaltes i korte Hovedtræk. Endelig læstes indenad i Stackes: «Erzählungen aus der Geschichte des Mittelalters» om

det første Korstog. VI har jeg for at undgaa unødigt Vidtløftighed ei medtaget, da dette Aars Elever i V. var Begyndere, saasom Historieundervisningen først fra 1882 paabegyndtes i VI.

IV (Latingymn.): Lektien var «Peloponneserkrigen.» Næsten hele Timen medgik til Examination. Fordringerne var her langt større end hos os i Middel-skolen. Eleverne maatte saaledes kjende Navne som: Sphacteria, Brasidas og Kleon, Gyliippos, Slaget ved Arginusserne o. m. a., som hos os først læres i Gymnasiet. Eleverne fortalte fordetmeste sammenhængende, flydende og i et godt Sprog. Lektien til næste Gang, Philip af Makedoniens Historie — 356, blev gennemgaaet i de sidste 10 Minuter.

III (Realgymnasiet i Celle): Her fik jeg overvære en Repetitionstime. Man var netop færdig med 1ste Periode af Roms Historie (753—264), og Læreren opgav til skriftlig Besvarelse et for et 12 Spørgsmaal, der alle kunde besvares med et eller et Par Aarstal eller en kort Sætning. Eleverne nedskrev Svaret øieblikkelig efter hvert, som Spørgsmaalene fremsattes. Da alle Spørgsmaal var besvarede, byttede Eleverne sine Besvarelser og rettede disse. Derefter blev en Elev kaldt frem til Tavlen, hvor han optegnede Svarene, som de skulde være, og endelig indsamledes samtlige Besvarelser af Læreren. Dette medtog de første 20—25 Minuter af Timen. Saa gik man over til Lektien for næste Gang. Som Indledning examineredes om Karthagos Anlæg, dens Fremvæxt, heldige Beliggenhed o. s. v. Endelig fortalte Læreren om «den første puniske Krig» indtil 256 og dvælede udførlig ved Forskjellen mellem den romerske og karthagiske Magt og ved Søkrigen samt den ved Duilius fremkaldte Forandring i samme.

I den paafølgende Time gav Læreren først et Par Spørgsmaal om Punerkrigen, men gik derpaa over til at repetere de indre politiske og sociale Kampe i Rom indtil Aar 300, den serviauske Censusforfatning, Embederne og deres Karakter og Magtsfære; ogsaa her fordredes ulige mere end hos os paa dette Skolatin — ja de vigtigste Love citeredes endog paa Latin.

III b. (Realgymn.) Først en rask Repetition af de vigtigste Aarstal og Begivenheder i Germanernes og Tydsklands Historie fra de ældste Tider til Henrik 1.: Romernes Krige, Folkevandringen, de forskjellige, paa romersk Grund stiftede germaniske Riger, Frankerriget, Karolingerne. Hertil medgik ca. 15 Minuter. Eleverne svarede raskt og efter Rækkefølgen, hver i Regelen et Svar — kun enkelte, som Læreren vilde føle nøiere paa Tænderne, fik flere Spørgsmaal. Derpaa examineredes i Henrik 1's og Otto 1's Historie til 951. Eleverne viste her en ligesaa stor Færdighed i sammenhængende, flydende og i et godt Sprog at fortælle længere Stykker som tidligere i at give raske Svar. Læreren afbrød næsten aldrig Fortællingen ved Spørgsmaal. Endelig blev Lektien for næste Time gennemgaaet langsomt og i et vel udarbejdet Foredrag.

II b. (Latingymn.): Hele Timen Examination. Pensum var «Bondekrigene i Tydskland i Begyndelsen af 16de Aarhundrede». Læreren gik tilbage til Middelalderen for at forklare Bondestandens Stilling, gik derfra ind paa de forskjellige Stænders sociale og politiske Stilling overhovedet, men dvælede særlig ved Forholdet mellem Adel og Bonde; fremdeles omtaltes Retsvæsenet og Rigsdagens Sammensætning, og ved alt henpegedes og sammenlignedes stedse med Nutidens Forhold.

II b. (Joachimthalsche Schule): Først examineredes i det i forrige Time foredragne: «3die Samniterkrig», men Læreren benyttede hver given Anledning (f. Ex. et urigtigt Svar) til at komme ind paa andre Begivenheder. For næste Time foredroges Indledningen og Begyndelsen af Krigen med Pyrrhos. Ogsaa her fordredes temmelig meget, mindst ligesaa meget som i Gymnasiet hos os.

II a (Latingymn.): Først Examination i Dagens Pensum: «Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder 1720—40». Her fordredes omtrent det samme, som hos os tidligere lærtes efter Lassens Lærebog. Derefter foredrog Læreren i et ualmindelig smukt, behageligt og velordnet Foredrag som Indledning til Fredrik 2's Historie hans Fader, Fredrik Wilhelm 1's Historie, og søgte særlig at vise, hvorledes denne i forskjellige Retninger havde lagt den faste og stærke Grundvold, hvorpaa Sønnen byggede Preussens Stormagtstilling.

I (Realgymn.): Dagens Pensum var «den østerrikske Arvefølgekrig», Læreren anvendte Timen udelukkende til Examination og gjorde efter Sigende stedse dette. Som Lærebog anvendtes Herbsts; «men», sagde Læreren, «jeg forudsætter og forlanger, at Eleverne skal lære langt mere, end der staar i den, og at de lærer efter et større historisk Verk; for detmeste har de Webers mindre Verdenshistorie (i 2 Bind) eller Beckers, enkelte ogsaa den større Weber». Denne Methode, der overlader saa overordentlig meget til Eleverne selv, vil hos os med vore strenge Examinere være en Umuligeed; i Tydskland, hvor Skoleexaminerne spiller en forholdsvis underordnet Rolle, lader den sig uengetelig praktisere; Resultatet kan jeg — efter kun et Par Timers Paahør — ikke fælde nogen begrundet Dom over, Kun kan jeg sige, at jeg efter det høie

Standpunkt og de store Fordringer, jeg havde fundet i Mellemlklasserne, — blev skuffet; men det kunde jo have tilfældige Aarsager. At f. Ex. Riesengebirge og Bøhmerwald forveksledes af Elever i øverste Klasse i en tydsk Skole, hvor tilmed ikke, som desværre hos os, Geografi er udelukket fra Undervisningen i de sidste Skoleaar, havde jeg ikke tænkt mig Muligheden af.

Af de forskjellige Planer for Historieundervisningen var det, som nævnt, særlig den ved Celles Realgymnasium, der vakte min Interesse. Den har ogsaa sine betydelige Fordele. Historien gjennemgaaes, saa at sige, 3 Gange i det hele Skolekursus, idet man i de 2 laveste Klasser lærer endel lettere Fortællinger, Sagn og Biografier. i de 4 næste Aar (svarende til vore III — VI Middelkl.) en sammenhængende, systematisk Fremstilling, der for Middelalderen og den nyere Tid væsentlig knytter sig Fædrelandets Historie, og hvilken i II b (vor Kl. VI) kommer til Afslutning for de ikke faa Elever, der her forlader Skolen (de nemlig, der gennemgaa Skolen for at slippe med ét Aars Militærtjeneste), for saa i de 3 sidste Skoleaar atter at gennemgaa en sammenhængende, for det modnere Alderstrin afpasset Fremstilling — saaledes temmelig nøiagtig svarende til den Ordning, der i Dept.ets Cirkulære bringes paa Bane. Saavel Lærere som Direktor var selv meget tilfredse med denne Plan og fremhævede stærkt dens Fordele. Men to Omstændigheder maa her tages i Betragtning. — For det første har Tydskerne ét Aar mere, end vi vilde faa, til første Gangs systematiske Gjennemgaaelse af Verdenshistorien, idet jo hos os det sidste Aar (Kl. VI) ved de allerfleste Skoler helt og holdent optages af Repetition til Afgangsexamen. Og dernæst kan denne systematiske Gjennemgaaelse hos Tydskerne ganske anderledes knytte

sig til og gruppere sig om Fædrelandets Historie, og dette gjøres ogsaa i høi Grad, saaledes at jeg vilde næsten snarere kalde Middelalderens og den nyere Historie for Tydsklands Historie end for Verdenshistorie; og disse Fordele synes fuldt ud at maatte opveie den større Udførlighed, hvormed Historien — især Oldtidens — læses paa dette Trin, Og tages endvidere Hensyn til Elevernes større Modenhed og de store Fordringer, der stilles til deres Flid og Arbeide, bliver Fordelen endnu større paa Tydskernes Side. Og endda var det ikke frit for, at jeg hørte udtale, at det holdt haardt at komme igjennem det foresatte Aarspensum — af en øvet Lærer som Direktor selv i hans Klasse.

Hvad Undervisningen angaar, synes særdeles meget at være overladt til den enkelte Lærer, langt mere end hos os; dette kan gjøres, da man ei i den Grad som vi maa undervise med en bestemt Examens Fordringer stadig for Øie. Og som det vil sees af det ovenfor meddelte, tog Lærerne det meget forskjellig; nogle anvendte Timerne udelukkende til Examination, idet de fordrede af Eleverne, at disse selv efter større Verker skulde udfylde Lærebogens tørre og knappe Notiser, andre — og dette var de fleste — examinerede kun i en Del af Timen og anvendte Resten til at gjenngaa næste Lektie i et sammenhængende, omhyggelig udarbejdet Foredrag, og for enkeltes Vedkommende fik dette sidste Broderparten af Timen. Skriftlige Øvelser syntes at være hyppige, særlig til Repetition af større Afsnit. I de lavere Klasser dreves Indenadlæsning i en Samling af historiske Fortællinger, noget, der visselig med Held vilde kunne anvendes hos os. Vi har jo for Tiden kun saadanne til Fædrelandets Historie, og disses Form og Sprog er neppe heller det heldigste.

Vil jeg end ikke idethele sætte Historieundervisningen hos os lavere end i Tydskland — og jeg tror, at vore Abiturienter i det hele og store taget er ligesaa vel funderede i sin Historie og ligesaa vel bevandrede i den som de tydske —, og vil jeg end ikke anbefale de tydske Læreres Metoder for vore Skoler, hvor paa Grund af de strengere Examiners andre Hensyn maa tages, saa er det dog vist, at jeg fandt adskilligt der, som jeg tror med Held kunde anvendes hos os, og som jeg ved given Leilighed agter at forsøge med, og forsaavidt har mine Besøg i de tydske Skoler virket vækkende paa mig og givet mig nye Tanker og Impulser, og jeg vil, som jeg haaber, baade selv have Nytte deraf og kunne virke mere til Gavn end hidtil. At jeg samtalede med flere af Historielærerne om Historieundervisningen hos dem og hos os, falder af sig selv; særlig talte jeg med Realgymnasiets Direktør, Hr. Francke. Hvad der i høi Grad vakte Forbauselse, var, at vi i Gymnasiet kun læser et Kulturfolks Historie. En anden Sag var det, som de gjorde, i de forskjellige historiske Perioder at knytte Historien til et enkelt Land, der i den Periode spillede en fremtrædende Rolle. Saaledes tog man i hele Middelalderen det tydske Keiserdømme til Centrum, hvorom de andre Landes Historie grupperedes, ligesaa 1500—1648 Tydskland, 1648—1740 Frankrig, 1740—90 Preussen, 1790—1815 Frankrig.

En Skolefest havde jeg Anledning til at overvære paa Sedandagen, 2den Septbr. Da Latingymnasiet i det Festivitetslokale og ingen særskilt Turnsal har (Eleverne turner sammen med Realgymnasiets under dettes Turnlærer), feiredes der ingen Fest. Dets Lærere og Elever var dog næsten alle tilstede i Realgymnasiets Aula, hvor Dagen feiredes med Tale af Dir. Francke, flerstemmig Sang, Musiknummere, udførte af et Stryge-

orkester af Skoleelever, Deklamation paa Tydsk, Latin og Fransk. Da Festen i Aulaen var tilende, opvistes Turnovsler af begge Skolers Elever paa Gaardspladsen. Jeg er i dette Stykke ingen Fagmand; men saa meget kan jeg sige, at Øvelserne foregik med et Liv, en Taktfasthed og Præcision, som jeg tror, man sjelden vil finde paa vore Skoler; men man indrømmede ogsaa, at man i Celle havde en ualmindelig dygtig og energisk Lærer, og at jeg ikke overalt vilde finde saa flinke Turnere i Skolerne.

Saa vel i Celle som i Berlin besaa jeg Skolelokalerne. Særlig interessant var i denne Henseende Besøget i Joachimthalsche Gymnasium i Berlin, hvor omtr. Halvparten af Eleverne er internerede i Skolebygningen.

Dette er det væsentlige af, hvad jeg kan have at indberette om min Reise; at gaa mere i Detail tror jeg ikke vilde hørt hjemme her. Men jeg tør vel antage, at det af det meddelte tilstrækkelig fremgaar, at jeg i mere end én Henseende har havt megen Nytte af mit Ophold i Tydskland for begge Reisens Formaal — det sproglige og det pædagogiske; selv føler jeg idetmindste — jeg kan sige daglig under min Skolegjerning Fordelene deraf,

Skien 31te Marts 1883.

Ærbødigst

Th. Winther.

Skolefterretninger for 1882—83.

I.

Forstanderskabet.

Forstanderskabet har bestaaet af følgende Medlemmer foruden Byfoged E Evensen og Rektor Hartmann.

Schaanning, J. J. L., Læge, Formand.

Hauge, A., Provst, R. St. O.

Dulin, H., Hypothekbankkommissionær.

II.

Lærerne.

Hartmann, Gudbrand Helénus, Rektor. Født 1832, cand. mag. 1855, ansat som Timelærer ved Laurviks Middele- og Realskole 1857, udnævnt til Adjunkt ved samme Skole 1859, til Rektor ved Tromsø offentl. høiere Almenskole 1874, til Rektor ved Skiens Skole 1877.

Stoltenberg, Vincent, Overlærer. Født 1814, cand. mag. 1840, ansat som Timelærer ved Skiens Skole 1841, konstitueret som Adjunkt 1845, udnævnt til Overlærer 1853.

Coucheron, Theodor Nils Dahl, Overlærer. Født 1844, cand. real. 1872, udnævnt til Adjunkt ved Christianssands Kathedralskole 1875, til Overlærer ved Skiens Skole 29de November 1879.

- Holfeldt, Paul Christian Ditlef Adolph**, Adjunkt. Født 1815, cand. theol. 1842, udnævnt 1852.
- Nielsen, Ole Lovenius Borgen**. Adjunkt. Født 1830, cand. theol. 1855, Timelærer 1860, Adjunkt 1876.
- Hanssen, Jonas**, Adjunkt. Født 1843, cand. mag. 1870, Klasselærer 1871, Adjunkt 1876.
- Ludvigsen, Axel**, Adjunkt. Født 1849, cand. mag. 1875, Timelærer 1875, Klasselærer 1876, Adjunkt 1876.
- Blix, Sten Gustav**, Adjunkt. Født 1833, cand. real. 1861, Bestyrer af Sandefjords høiere Almueskole 1861, Adjunkt ved Skiens Skole 1876.
- Winther, Hans Thøger Adolf**, Adjunkt. Født 1845, cand. mag. 1870, udnævnt til Adjunkt ved Tromsø offentl. høiere Almueskole 1873, til Adjunkt ved Skiens Skole 1876.
- Lødrup, Theodor Henrik**, Adjunkt. Født 1853, cand. mag. 1877 (sproglig-historisk Examen), ansat som Lærer ved den tekniske Skole i Christiania 1878, udnævnt til Adjunkt ved Skiens Skole 1879, Gymnastiklærer fra 1ste April 1881.
- Jensen, Johan**, Klasselærer. Født 1841, dimitteret fra Asker Seminarium 1867, Lærer ved Mandals Børgerskole 1868, ved Skiens Almueskole 1874, Klasselærer ved Skiens høiere Almueskole 1876.
- Blom, Andreas Ebeltoft Rougtvedt**, Klasselærer. Født 1853, cand. mag. 1879 (sproglig-historisk Examen), ansat ved Skiens Skole i Septbr. 1879. Antoges lige i Begyndelsen af Skoleaaret som Klasselærer ved Christiania Kathedralskole, men fratraadte sin Post ved Skiens Skole først i Begyndelsen af Oktober f. A.
- Sollie, Paul**, Klasselærer. Født 1852, cand. mag. 1881 (sproglig-hist. Examen), ansat som Lærer ved Hor-

tens kommunale Middelskole 1876, som Klasse-
lærer ved Skiens Skole fra Oktbr. 1882.

Rojahn, Friederich Wilhelm, Organist. Født 1820, Sang-
lærer siden 1861.

Ved Skolens Begyndelse efter Sommerferien var Adjunkterne Winther og Lødrup fraværende, den første med offentligt Stipendium paa en Reise i Tydskland, den sidste som Censor ved examen artium. Som Adjunkts Winthers Vikar fungerede indtil hans Tilbagekomst i Slutningen af Septbr. Kaud. mag. Christopher Blom. Som Adjunkt Lødrups Vikar antoges under de sædvanlige militære Øvelser i Ugen fra 20de til 26de August Kaptein H. Hagerup. I den korte Tid af noget over en Uge fra den egentlige Undervisnings Begyndelse og til Lødrups Tilbagekomst var hans Timer dels inddragne, dels fordelte mellem Skolens øvrige Lærere.

Siden har kun enkelte Lærere havt ganske kortvarige Forfald.

III.

Disciplene.

(Middelskolens Klasser betegnes i det følgende ved Romertal ;
L. betyder Latinlinje, E. Engelsklinje.)

I Skoleaaret har Disciplenes Antal og Fordeling i de forskjellige Klasser været, som nedenfor anført.

Ved Udgangen af forrige Skoleaar udtraadte 33 Disciple, nemlig 6 af Gymnkl. 3, 1 af Gymnkl. 2, 1 af Gymnkl. 1, 15 af Kl. VI, 4 af Kl. V, 2 af Kl. IV, 2 af Kl. III, 2 af Kl. II.

Ved dette Skoleaars Begyndelse optoges 26 Disciple,

nemlig 4 i Gymnkl. 1, 1 i Kl. VI E., 1 i Kl. V E., 2 i Kl. IV L., 4 i Kl. II, 14 i Kl. I.

Ved Udgangen af 3die Kvartal 1882 udtraadte 1 af Kl. VI E. Samtidig optoges 1 i Kl. III og 1 i Kl. I.

Ved Udgangen af 4de Kvartal 1882 udtraadte 1 af Kl. VI L. og 1 af Kl. II.

Ved Begyndelsen af 1883 optoges 1 i Gymnkl. 1, og 1 Discipel nedflyttedes fra Kl. III til II.

Ved Udgangen af 1ste Kvartal 1883 udtraadte 1 af Kl. V L. og 1 af Kl. III.

Skolen har i det hele været søgt af 126 Disciple.

		3die Kvartal 1882.	4de Kvartal 1882.	1ste Kvartal 1883.	2det Kvartal 1883.
Middelskolekl.	I	17	18	18	18
—	II	17	17	17	17
—	III	19	20	19	18
—	IV L.	9	9	9	9
—	IV E.	8	8	8	8
—	V L.	15	15	15	14
—	V E.	2	2	2	2
—	VI L.	9	9	8	8
—	VI E.	6	5	5	5
Gymnasiekl.	1	9	9	10	10
—	2	8	8	8	8
—	3	4	4	4	4
Samlet Antal i:					
Middelskolen		102	103	101	99
Gymnasiet		21	21	22	22
den hele Skole		123	124	123	121
Middelskolens Latinlinje . .		33	33	32	31
— Engelsklinje		16	15	15	15

B. Disciplenes Fordeling efter deres Forsørgeres Livsstilling :

NB. De i Parenthes staaende Tal betegne Disciple af Latingymnasies og Middelskolens Latinlinje.

1. Sønner af Embedsmænd og akademisk dannede Mænd	17	(5)
2. af offentlige og kommunale Bestillingsmænd	17	(7)
3. af Skibsredere, Handlende, Brugseiere, ved Handel eller Brug ansatte Personer . .	42	(20)
4. af Søfarende	17	(8)
5. af Haandværkere	16	(2)
6. af Landmænd	9	(7)
7. af Personer i andre Stillinger	8	(6)
	126	(55)

C. Af Skolens Disciple har 93 været hjemmehørende i Skiens By, 33 udenfor samme, nemlig 18 i Gjerpen og Solum, 10 i fjernere Landsogn i Bratsberg Amt, 1 i Brevik, 2 i Porsgrund, 2 i Langesund.

D. Aldersforholdet inden de forskjellige Klasser.

Gjennemsnitsalder — Normalalder
(ved Begyndelsen af Skoleaaret).

Klasse I	$9\frac{1}{12}$	—	9 Aar.
— II	$10\frac{9}{12}$	—	10 —
— III	$11\frac{4}{12}$	—	11 —
— IV	$12\frac{10}{12}$	—	12 —
— V	$13\frac{10}{12}$	—	13 —
— VI	$15\frac{3}{12}$	—	14 —
Gymn. Kl. 1	16	—	15 —
— « 2	17	—	16 —
— « 3	$17\frac{3}{14}$	—	17 —

IV.**Undervisningen.**

A. Timernes Fordeling paa Klasser og Fag sees af nedenstaaende Tabel.

Ligesom i forrige Skoleaar paabegyndtes ikke Læsning af Tydsk i Kl. I, og i 1ste Gymnkl. udsattes Læsningen af Oldnorsk til Begyndelsen af April Maaned, fra hvilken Tid de 2 af Klassens 3 norske Timer anvendtes til Oldnorsk.

- B. Klassekombination har udenfor Sang- og Gymnastiktimerne kun fundet Sted i Gymnasiet, hvor 2den og 3die Klasse har været kombinerede i Latin i 4 Timer, i Norsk i 1 T., i Græsk i 1 T., i Religion i 1 Time egentlig. — Kl. VI har i Tydsk og Fransk været delt i 2 Partier, dog saaledes, at begge Partier har været forbundne i 1 Time egentlig i Tydsk.

Timernes Fordeling paa Klasser og Fag.

	Middelskolen.						Latingymnas.		
	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	1 Kl.	2 Kl.	3 Kl.
Religion . . .	3	3	3	2	2	2	1	1	2
Norsk . . .	10	5	5	4	3	3	(3) ¹⁾	2	2
Oldnorsk . . .	"	"	"	"	"	"	2 ¹⁾	2	2
Tydsk . . .	"	5	5	4	4	5 ¹⁾	"	"	"
Latin . . .	"	"	"	L. 7	L. 7	L. 7	12 ²⁾	10	10
Engelsk . . .	"	"	"	E. 5	E. 5	E. 6	"	2	2
Fransk . . .	"	"	"	"	3	2 ¹⁾	2	2	2
Græsk . . .	"	"	"	"	"	"	7	7	7
Historie . . .	3	3	3	3	2	3	2	3	3
Geografi . . .	3	3	3	2	1	1	"	"	"
Naturkundskab	"	2	2	2	3	3	"	"	"
Mathematik . .	4	4	6	6	5	6	3	3	2
Skrivning . . .	4	3	1	E. 1	"	"	"	"	"
Tegning . . .	"	2	2	E. 1	E. 1	E. 1	"	"	"

C. Timernes Fordeling mellem Lærerne

Rektor:	Norsk i Gymn.	Kl. 2+3	. . .	3	Timer,
	Latin i	«	«	2+3	. . . 4 —
	— i	«	«	3	. . . 6 —
	— i	«	«	2	. . . 4 —
				tilsammen 17 Timer.	

¹⁾ se ovenfor.

²⁾ 1 Time anvendt til Tydsk.

Stoltenberg :	Latin i Gymn. Kl. 1	9	Timer,
	Tydsck i « « 1	1	—
	Fransk i « « 1	2	—
	— i « V	3	—
	— i « VI	4	—

tilsammen 19 Timer.

Coucheron :	Mathematik i Gymn. Kl. 2	3	Timer,
	— i « « 1	3	—
	— i Kl. VI	6	—
	— i « V	5	—
	Naturkundskab i Kl. V	3	—
	— i « VI	3	—
	Geografi i Kl. VI	1	—

tilsammen 24 Timer.

Holfeldt :	Latin i Kl. IV, V og VI	21	Timer,
	Religion i Gymnasiet	3	—

tilsammen 24 Timer.

Winther :	Græsk i Gymn. Kl. 3	6	Timer,
	Historie i Gymn. « 1	2	—
	— i Kl. VI	3	—
	Tydsck i Kl. V	4	—
	Norsk og Tydsck i Kl. III	10	—

tilsammen 25 Timer.

Nielsen :	Religion i Middelskolen ovenfor		
	Kl. I	12	Timer,
	Skrivning i Kl. II, III, IV	5	—
	Tegning i Kl. II	2	—
	Geografi i Kl. II	3	—
	— i Kl. III	3	—

tilsammen 25 Timer.

Hanssen :	Græsk i Gymn. Kl. 2	6	Timer,
	— i « « 2+3	1	—
	— i « « 1	7	—
	Norsk i Kl. V:	3	—
	Historie i Kl. V	2	—
	— i Kl. IV	3	—
	— i Kl. II	3	—
		<hr/>	
		tilsammen	25 Timer.
Ludvigsen :	Historie i Gymn. Kl. 3	3	Timer,
	— i « « 2	3	—
	Latin i « « 2	2	—
	Oldnorsk i « « 2	2	—
	Tydske i Kl. VI	5	—
	Norsk og Tydske i Kl. II	10	—
		<hr/>	
		tilsammen	25 Timer.
Blix :	Mathematik i Gymn. Kl. 3	2	Timer,
	— i Kl. IV	6	—
	— i « III	6	—
	Tegning i Kl. III, IV, V og VI (V kombineret med III)	4	—
	Geografi i Kl. V	1	—
	Naturkundskab i Kl. II, III, IV	6	—
			<hr/>
		tilsammen	25 Timer.
Lødrup :	Oldnorsk i Gymn. Kl. 3	2	Timer,
	Latin (Grammatik) i Gymn. Kl. 1	2	—
	Norsk (Oldnorsk) i Gymn. Kl. 1	3	—
	Norsk i Kl. VI	3	—
	Tydske i Kl. IV	4	—
	Engelsk i Kl. IV	5	—
	Historie i Kl. III	3	—
	— i Kl. I	3	—
		<hr/>	
		tilsammen	25 Timer.

Blom, senere Sollie :

Engelsk i Gymn. Kl. 2 og 3	4	Timer,
Fransk i « « 2 og 3	4	—
Engelsk i Kl. VI	6	—
— i Kl. V	5	—
Norsk i Kl. IV	4	—
Geografi i Kl. IV	2	—

tilsammen 25 Timer.

Jensen : Alle Fag i Kl. I undtagen Historie 24 Timer,
Regning i Kl. II 4 —

tilsammen 28 Timer.

D. De i Skoleaaret gennemgaaede Pensa.

Religion.

- Klasse I :** Vogts lille Bibelhistorie (med «kort Beskrivelse af Jødeland»). Katekismens 5 Parter (uden Luthers Forklaring). Gjennemlæst Math. Evang. og Apostlenes Gjæringer.
- Klasse II :** Vogts Bibelhistorie for Borger- og høiere Almueskoler S. 101—152. Katekismens 3 første Parter (med Luthers Forklaring). 9 Salmer af Hauges Salmebog. Læst i Bibelen 24 Kap. af 1ste Mosebog.
- Klasse III :** Samme Bibelhist. S. 64—101. Katekismens 5 Parter (med Luthers Forklaring). Pontoppidans Forklaring (Sverdrups Udg.) til Sp. 122. 10 Salmer af Hauges Salmebog. Læst i Bibelen Lukas's Evangelium fra 15de Kap.
- Klasse IV :** Samme Bibelhist. S. 1—64. Pontoppidans Forklaring Sp. 123—270.
- Klasse V :** Samme Bibelhist. S. 144—195. Pontop.s Forklaring Sp. 339—531.
- Klasse VI :** Repetition af Bibelhistorien og Forklaringen.

- Gymnkl. 1:** Nissens Kirkehistorie til Reformationen. Læsning i Math. Evangelium paa Norsk.
- Gymnkl. 2:** Nissens Kirkehist. fra § 30 til Enden. Math. Evangelium paa Grundsproget fra Kap. 17 til Enden.
- Gymnkl. 3:** Nissens Kirkehistorie og Math. Evangelium paa Grundsproget læste og repeterede.

Modersmaalet.

- Klasse I:** Læsning i Eriksens og Paulsens Læsebog 2den Del. Diktat 2 Gange ugentlig hele Skoleaaret. Gjennemgaaet Ordklasserne, Sætningsdelene og det vigtigste af Bøiningslæren efter Løkkes lille Grammatik. Analyse efter Jensens Exempelsamling. 14 Digte udenadlærte.
- Klasse II:** I 1 Time ugentlig læst S. 1—44 af Hofgaards Gram. (med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger). Analyse efter Læsebogen (Eriksens og Paulsens 2den Del). 1 Time ugentlig Læsning. 1 Gang om Ugen Fremsigelse af udenadlærte Digte. 2 Timer ugentlig Diktat.
- Klasse III:** Af de 5 ugentlige Timer 1 anvendt til Diktat, 1 til Fremsigelse af udenadlærte Digte, 3 til Læsning, Analyse og Grammatik. Eriksens og Paulsens Læsebog 3die Del benyttet. Hofgaards Grammatik gennemlæst og repeteret med Forbigaaelse af alle Anmærkninger og enkelte Regler.
- Klasse IV:** Læsning efter Eriksens og Paulsens Læsebog 3die Del i 2 Halvtimer ugentlig. Digte hveranden Uge. Hofgaards Grammatik fra § 133 Bogen ud, repeteret Formlæren og Syntaxen

med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger. Analyse. 1 Diktat hver Uge, Stil hveranden Uge (i alt 18).

- Klasse V :** Løkkes og Schives Læsebog 2den Del benyttet. Af Hofgaards Grammatik læst og repeteret det væsentligste af Syntaxen. Hanssens Retskrivningsregler læste og repeterede. Skriftlige Retskrivningsøvelser paa Skolen. Nogle Digte udenadlærte. 16 Hjemmestile.
- Klasse VI :** Forfatterlæsning hovedsagelig efter H. Lassens Læsebog. De literaturhistoriske Notitser om de vigtigste Forfattere i Eriksens og Paulsens Læsebog gennemgaaede og lærte. Stilearterne, de vigtigste Talefigurer, noget Metrik, 15 Stile.
- Gymnkl. 1 :** Eriksens Literaturhistorie fra Begyndelsen til S. 72. Literaturlæsning dels af H. Lassens Læsebog, dels af større sammenhængende Arbejder. Noget Svensk. 15 Stile.
- Gymnkl. 2 + 3 :** Eriksens Literaturhistorie fra den danske Literatur i det 19de Aarhundrede Bogen ud. 3die Kl. 19 Stile (hvoraf 2 ex tempore), 2den Kl. 17 Stile.

Oldnorsk.

- Gymnkl. 1 :** Indøvet Hovedpunkterne af Formlæren i Nygaards Grammatik med Benyttelse af sammes lille Læsebog.
- Gymnkl. 2 :** Af Nygaards Udvalg S. 36-95. Læst og repeteret Formlæren i sammes Grammatik.
- Gymnkl. 3 :** Efter Nygaards Udvalg Sigmund Brestessøns Saga fra Kap. 36 ud, Haavamaal, Hjalmars Død, Slaget i Havrsfjord, Eiriksmal. Repeteret det hele Artiumspensum. Nygaards

Grammatik repeteret. Gjennemgaaet den gamle Literaturs Historie samt Mythologien og Verslæren.

Tydsck.

- Klasse II :** Læst og repeteret Knudsens Elementærbog S. 1—62 (Adjektivets Komparation) samt S. 98—101 af de sammenhængende Stykker. 3—4 Gange maanedlig Stil efter tidligere mundtlig gjennemgaaede Retroverteringsstykker.
- Klasse III :** Knudsens Elementærbog fra S. 62 til S. 117 (7de Udg.) læst og repeteret. Det vigtigste af Formlæren efter Løkkes større Grammatik. Hver Uge en Stil i Regelen udarbejdet hjemme, af og til paa Skolen, dels efter Læsebogen (i den første Tid), dels efter Knudsens Stileøvelser (fra Beg. til S. 13).
- Klasse IV :** Læst og repeteret Formlæren efter Løkkes større Gram. Knudsens Elementærbog fra «die Eidechse» til «Karl der Grosse». Paus's og Lassens Læsebog fra Begynd. til «Sechse kommen durch die Welt». 50 Stile efter Knudsens Stileøvelser (fra «det upersonlige Udtryk» til «Mopsen og Maanen».
- Klasse V :** Paus's og Lassens Læsebog (2den Udg.) S. 1—9, 19—30, 32—37, 51—59, 63—104. Af Løkkes Grammatik repeteret Formlæren og læst Syntaxen. 1 ugentlig Hjemmestil efter Knudsens Stileøvelser fra 2den Afdel. parallelt med Grammatiklæsningen; gennemsnitlig hver 3die Uge en Extemporalstil.
- Klasse VI :** 48 Sider i Paus's og Lassens Læsebog. Læst Syntaxen i Løkkes større Gram. fra Kap. 7.

derpaa repeteret den hele Gram. og de stilistiske Vink i Knudsens Stileøvelser. Hver Uge Hjemmestil, hver 2den Uge Extemporalstil, i Regelen efter Knudsens Stileøvelser.

Latin.

- Klasse IV :** Af Chr. Schmidts Læsebog Udvalg af 1ste Afsnit tilligemed de dertil hørende norske Exempler og 30 af Fablerne i 2det Afsnit. Af Schreiners Gram. Formlæren med Forbigaaelse af det mindre vigtige.
- Klasse V :** Af P. Voss's «Udvalg af latinske Klassikere» 8 Feltherrer af Cornelius Nepos og Phædri Fabler. Af Schreiners Gram. Kasuslæren; Formlæren repeteret. Hver Uge 1 Hjemmestil og 1 Extemporalstil.
- Klasse VI :** Efter P. Voss's Udvalg repeteret det ifjor læste Pensum af Cornelius Nepos og Phædri Fabler. Desuden læst og repeteret 1ste Bog af Caesars galliske Krig og Ciceros 1ste og 3die Tale mod Catilina. Af Schreiners Gram. er Formlæren og Kasuslæren repeteret samt desuden af Syntaxen læst og repeteret Paragraferne om de saakaldte Gjenstandsætninger og om Spørgesætninger samt noget mere. 1 Hjemmestil og 1 Extemporalstil om Ugen.
- Gymnkl. 1 :** Ovids Metamorphoser 1211 Vers, Sallusts Catilina, Ciceros Tale pro Roscio Amerino, Livius 21de Bog Kap. 1—20. Af Schreiners Gram. repeteret det væsentligste af Formlæren samt Syntaxen indtil § 428. 1 latinsk Hjemmestil og 1 Extemporalstil ugentlig. Dorphs Mythologi.

- Gymnkl. 2:** Livius 22de Bog fra Kap. 31 og 23de Bog, Horats's Oder (noget over 900 Vers) og sammes Epistler (noget over 500 Vers). Æneidens 1ste Bog, Ciceros Tale pro lege Manilia; Ciceros Cato major til Kap. 10. Det væsentligste af Formlæren af Schreiners Gram. repeteret.
- Gymnkl. 3:** Horats Oder (noget over 900 Vers) og Epistler (noget over 500 Vers), Æneidens 1ste Bog, Taciti Agricola, Ciceros Cato major fra Kap. 19 til Enden og Laelius. Det hele Artiumspensum med en enkelt Undtagelse repeteret. Literaturhistoriske Oplysninger om de læste Forfattere.
- Gymnkl. 2 + 3:** Læst ex tempore efter Flemmers Udvalg af Sølvalderens Forfattere. Syntaxen i Schreiners Grammatik repeteret. Det væsentligste af Thomsens romerske Stats- og Privatliv. Hver Uge i Regelen 1 skriftlig Oversættelse fra Latin hjemme og 1 ex tempore.

Engelsk.

- Klasse IV:** Af Løkkes Læsebog for Begyndere læst og repeteret S. 1—13 (udenad) og S. 38—78. Af Løkkes Gram. læst og repeteret det væsentligste af Formlæren. I 1ste Halvaar hyppig Diktatskrivning, i 2det Stile, i Regelen 1 paa Skolen og 1 hjemme ugentlig.
- Klasse V:** Af Løkkes Læsebog for Mellemlasser (2den Udg.) læst og repeteret fra Begyndelsen til S. 85 (med Forbigaaelse af endel No.), ialt 14½ S. Af Løkkes Gram. læst Formlæren og Syntaxen til § 204, repeteret til § 180.

Til Indøvelse af Gram. læst § 6—46 i Knudsens og Løkkes Stileøvelser. 1 Hjemmestil og 1 Extemporalstil samt i Regelen 1 Diktat hver Uge.

Klasse VI: Af Løkkes Læsebog læst fra S. 120 og ud med Forbigaaelse af No. 39, 40, 45, 63, 64, ialt 92 S. Af Mrs. Wood «Lost in the Port» 66 S. Løkkes Gram. fra 159 (Pronominerne) og ud; repeteret den hele Gram. Efter Knudsens og Løkkes Stileøvelser læst og repeteret Præpositioner og Synonymer. Hver Uge 1 Hjemmestil og 1 extemp. Stil; af og til Diktat.

Gymnkl. 2: Af Løkkes «Engelske Forfattere» 84 Sider. Efter Waddy «The English Echo» lært udenad 50 S. Kursorisk Læsning dels efter Løkkes Læsebog for Mellemlasser, dels efter Macquoid «Pictures across the Channel». Løkkes Gram. læst og repeteret til Pronominerne (§ 159). Af og til Diktat.

Gymnkl. 3: Af Løkkes «Engelske Forfattere» læst 88 S. Kursorisk omtr. 35 S. efter Løkkes Læsebog og «Engelske Forfattere». Af Løkkes Gram. læst ud Syntaxen fra § 159, repeteret den hele Gram. med enkelte Forbigaaelser.

Frausk.

Klasse V: Knudsens og Wallems Læsebog for Middel-skolen fra Beg. til S. 32, S. 36—38 Brynildsens Gram. Formlæren til de uregelmæssige Verber.

Klasse VI: Af samme Læsebog: a. S. 47—67, 72—82, 96—106; b. S. 54—67, 72—82, 96—99. Af Brynildsens Gram. Formlæren.

- Gymnkl. 1:** Knudsens og Wallems Læsebog for Gymnasier fra Beg. til S. 123. Brynildsens Gram. I sidste Halvaar 1 Stil ugentlig.
- Gymnkl. 2:** Samme Læsebog 107 S. Extemporeret omtrent 22 S. dels efter samme Læsebog, dels efter Scribes «Le verre d'eau». Brynildsens Gram. § 123 Bogen ud; repeteret Syntaxen. I Regelen 1 Stil hver anden Uge. Af og til Diktat.
- Gymnkl. 3:** Af samme Læsebog 93 S.; af Knudsens og Wallems «Nyere franske Forfattere i Udvalg» 51 S. Kursorisk efter sidstnævnte Bog 26 S. samt efter Schütz, «Les grands faits» 21 S. Repeteret Brynildsens Gram. Af og til Diktat i 1ste Halvaar.

Græsk.

- Gymnkl. 1:** Af Curtius's græske Grammatik læst og repeteret det vigtigste til Cap. 12. Bergs lille Forskole i 1ste Halvaar benyttet til Indøvelse af Flexionslæren. I 2det Halvaar læst og repeteret Xenophons Anabasis 2den Bog Kap. 1—4 incl. og Herodots 7de Bog Kap. 100—114 incl.
- Gymnkl. 2:** Af Curtius's Gram. repeteret Formlæren med stadigt Hensyn paa den joniske Dialekt og læst og repeteret det vigtigste af Syntaxen. Af Forfattere er læst og repet. Xenophons Anabasis 2den Bog Kap. 5—6. Herodots 7de Bog Kap. 11—131 og Iliadens 3 første Bøger.
- Gymnkl. 3:** Xenophons Anabasis 2den Bog Kap. 5 og 6 samt 3die Bog, Platons Apologi, Iliadens 1ste Bog. Repeteret det hele Artiumpensum.

Repeteret Curtius's Gram. og Dorphs Mythologi samt gennemgaaet Christensens græske Statsliv.

Historie.

- Klasse I :** Nissens Verdenshistorie fra Beg. til «Romulus».
- Klasse II :** Samme Bog fra «Romulus» til «Første Kors-tog» (S. 55—145) med Forbigaaelse af S. 124—133.
- Klasse III :** Samme Bog fra «Middelalderen» til «Martin Luther». Eriksens Nordens Historie fra Beg. til «Sverige indtil Kalmarunionen».
- Klasse IV :** Nissens Verdenshistorie fra «Martin Luther» til «den franske Revolution» med Forbigaaelse af de Stykker, der særlig omhandle Nordens Historie. Eriksens Nordens Historie S. 75—137 (fra «Kalmarunionen» til «2den April 1801») og S. 145—156 (fra «Sverige under det pfalziske Hus» til «Freden til Verelæ»). For Verdenshistoriens Vedkommende udarbejdet Oversigtstabel fra omkring Aar 1500 til «den franske Revol.»
- Klasse V :** Nissens Verdenshistorie fra S. 358 («Opfindelser») til Enden. Eriksens Historie fra S. 90 («Danmark og Norge under Adelsvældet») ud Bogen. Oversigtstabel for Nordens Historie fra Aar 1500 til Nutiden.
- Klasse VI :** Repeteret Nissens Verdenshist, og S. Petersens Nordens Hist.
- Gymnkl. 1 :** Oldtidens Historie efter Thrige læst og repeteret.
- Gymnkl. 2 :** Frankriges Historie til 1783 efter Daaes og Petersens Lærebog i Verdenshistorien med

dikteret Tillæg. Eriksens Nordens Historie til Unionstidens Slutning.

- Gymnkl. 3:** Repeteret Frankriges Historie efter L. K. Daas Verdenshistorie med dikteret Tillæg. Oldtidens Historie (Thrige), Nordens Historie (Eriksen).

Geografi.

- Klasse I:** Brocks Jordbeskrivelse for Almueskolen læst og repeteret.
- Klasse II:** Geelmuydens Geografi (4de Udg.). S. 46—49, 51—55, 60—111 (§§ om Statsforfatning kun mundtlig gennemgaaede paa Skolen.
- Klasse III:** Geelmuydens Geogr. (3die Udg.) S. 62—67, 69—77, 79—82, 139—219 med Forbigaaelse af §§ om Statsforfatning.
- Klasse IV:** Geelmuydens Geografi (3die Udg.) fra «Asien» til Amerikas Klima (S. 225—302).
- Klasse V:** Samme Bog fra «Afrika» ud Bogen.
- Klasse VI:** Geelmuydens Geografi repeteret.

Naturkundskab.

- Klasse II:** Efter Sørensens Naturhistorie Pattedyr og Fugle læst og repeteret.
- Klasse III:** Sørensens Naturhistorie fra Krybdyr til Orme læst og repeteret.
- Klasse IV:** Sørensens Botanik læst og repeteret.
- Klasse V:** Af Christies Fysik den obligatoriske Del læst og repeteret; derpaa læst Lydlæren. I Botanik Plantens indre Bygning.
- Klasse VI:** Af Christies Fysik repeteret den obligatoriske Del. Repeteret Zoologi og Botanik efter Sørensens Lærebøger. Mineralogi og Geologi læst og repeteret efter Reusch's Lærebog.

Mathematik.

- Klasse I :** De fire Regningsarter i ubenævnte Tal. Den lille Multiplikationstabel.
- Klasse II :** Regningsarterne i almindelig Brøk med Undtagelse af Division. Decimalbrøk.
- Klasse III :** Lette Konstruktioner efter Getz 1ste Hefte. Begyndelsesgrundene i Bogstavregning til ud Polynomers Addition. Almindelig Brøk og Decimalbrøk.
- Klasse IV :** Bonnevis Geometri til parallelle Linjer. — Bonnevis Arithmetik til Primitiv. Praktisk Regning efter Eckhoff: Repetition af Brøk samt enkelt Reguladetri.
- Klasse V :** Bonnevis Arithmetik fra Proportioner ud med Forbigaaelse af Logarithmer. Bonnevis Geometri fra 2den Bog (Cirkelen) til 5te Bog. Rentesregning gjennemgaaet. Talrige Regne- og Konstruktionsopgaver saavel hjemme som paa Skolen.
- Klasse VI :** Af Bonnevis Arithmetik Logarithmer; do.s Geometri fra 5te Bog ud. Det hele Middelskolepensum repeteret. I Regning gjennemgaaet Rente og Rentes Rente, Rabat, Diskonto, Blandings- og Selskabsregning samt Kjederegelen.
- Extemporal- og Hjemmeopgaver hver Uge.
- Gymnkl. 1 :** Dr. O. J. Brochs Arithmetik fra Begyndelsen til Potenser (§ 60) læst og repeteret. Guldbergs Stereometri fra Begyndelsen til Kuglen (§ 7) læst og repeteret.
- Gymnkl. 2 :** Dr. O. J. Brochs Arithmetik fra Potenser med Brøkeksponenter (§ 76) Bogen ud læst og repet. Guldbergs Stereometri fra krumme Flader (§ 6) til sphærisk Geometri (§ 8).

Talrige Regneopgaver hjemme og paa Skolen.

Gymnkl. 3: Det fra forrige Aar tilbagestaaende læst; derpaa repeteret det hele Artiumspensum.

E. Af 3die Gymnkl. læste ved Udgangen af Skoleaaret 2 Disciple kun Fransk, 2 kun Engelsk; af 2den Gymnkl. har 6 kun læst Fransk, 1 kun Engelsk, 1 begge Sprog. Af 1ste Gymnkl. har samtlige Disc. med Undtagelse af 2 læst Fransk. Af Kl. VI har 9 Disc. (6 af L., 3 af E.) deltaget i Undervisningen i Fransk, af Kl. V 12 Disc., samtlige af L.

Efterat Skolen havde tilflyttet det nye Lokale, deltog ogsaa Kl. I og II i Gymnastikundervisningen. Fuldstændig fritagne for Gymnastik paa Grund af Sygelighed har kun 4 Disciple været.

Af 3 Disciple, der ikke tilhøre Statskirken, har 1 (i 1ste Gymnkl.) aldeles ikke deltaget i Religionsundervisningen, 2 (i Middelskolen) har deltaget i Undervisningen i Bibelhistorie men ikke i Katekismus eller Forklaring.

V.

Middelskolens Afgangsexamen i 1882.

Samtlige 20 Disciple af Kl. VI underkastede sig Afgangsexamen. Af disse rejiceredes ved den skriftlige Prøve 3 (2 paa Latinlinjen, 1 paa Engelsklinjen). De øvrige bestod Examen med følgende Udfald:

Latinlinjen.

Bruun, Andreas	Godt (2,79)
Eberhardt, Immanuel	Godt (2,88)
Hofgaard, Gustav	Godt (3,15)

Jakobsen, Jonas	Godt (2,92)
Kilen, Christofer	Meget godt (2,14)
Larsen, Lars	Meget godt (1,61)

Engelsklinjen.

Bruun, Christian	Godt (2,60)
Christensen, Rudolf	Godt (2,71)
Eberhardt, Johan	Godt (2,79)
Engebreetsen, Karl	Godt (3,11)
Grimsgaard, Gustav	Meget godt (1,80)
Kragenæs, Olaf	Godt (2,73)
Madsen, Karl	Meget godt (2,03)
Pedersen, Karl	Godt (2,70)
Petersen, Jonas	Meget godt (1,77)
Schøyen, Magnus	Godt (3,18)
Svenkesen, Gunmar	Godt (2,54)

4 Privatister underkastede sig Afgangsexamen, 2 paa Latinlinjen og 2 paa Engelsklinjen. Af disse rejseredes 1 paa Engelsklinjen. 2 privat anmeldte Examinander, Fredrik Smith og Gottfried Hübert, der i 1881 havde bestaaet Afgangsexamen paa Engelsklinjen, henholdsvis ved Skiens og Laurviks offentlige høiere Almenskoler, underkastede sig, for at blive optagne i Latingymnasiet, den lovbefalede Tillægsprøve i Latin, som begge Examinander bestod.

VI.

Examen artium.

Til Examen artium i 1882 anmeldtes fra Skolen 3 Elever, nemlig John Reini, Johan Rød og Hans Smith. Disse bestod Examen med følgende Udfald:

	Reini.	Rød.	Smith.
Modersmaal	3	4	3
Latinsk Oversættelse	3	2	2
Mathem. skriftl.	3	3	2
Religion	2	2	1
Oldnorsk	1	1	1
Latin mundtlig	1	1	2
Do.	2	1	2
Græsk	2	1	2
Do.	2	1	2
Fransk	«	1	«
Engelsk	3	«	2
Historie	2	1	2
Mathem. mundtlig	2	2	2
Sum	26	20	23
Antal Fag	12	12	12
Hovedkarakter	Laud.	Laud.	Laud.

VII.

**Skole- og Indskrivningspenge.
Skolebeneficier.**

Skolepengene er for Tiden:

Middelskolens Kl. I	Kr. 40 aarlig.
— « II	« 48 —
— « III	« 64 —
— « IV, V og VI	« 96 —
Gymnasiet	« 144 —

Brødre tilstaaes Moderation, saaledes at af disse

betaler den øverste i Skolen fuldt ud, den 2den $\frac{3}{4}$, den 3die $\frac{1}{2}$, den 4de og følgende gaa gratis.

Hel Friplads har i dette Skoleaar været tilstaaet 9 Elever, halv Friplads 5. Det samlede Beløb, der medgik til Fripladse, androg til Kr. 1188.

Af Renterne af Kong Carl Johans Legat (stort Kr. 8000) har 4 Elever nydt Stipendium, nemlig to Kr. 120, to Kr. 80.

Skien's Sparebank har ogsaa i dette Skoleaar til Understøttelse for trængende Disciple af Middelskolen ydet Kr. 400, hvoraf helt eller delvis Skolepenge er betalte for 8 Elever.

Skolens Kasserer er for Tiden Adjunkt Nielsen.

VIII.

Budget for Skoleaaret 1883-84.

Følgende Budget for det kommende Skoleaar blev af Rektor bragt i Forslag og af Forstanderskabet vedtaget:

Udgifter:

1. Lønninger:

a. til de kongelig ansatte Lærere:

(Alderstillæg ei medregnede)

Rektor Kr. 4600

2 Overlærere à Kr. 3000 « 6000

7 Adjunkter à Kr. 2000 « 14000

————— Kr. 24600

b. Klasselærere:

1 à Kr. 1700 og 1 à Kr. 1500 « 3200

c. Timeundervisning:

Gymnastiklæreren Kr. 400

Sanglæreren « 250

————— « 650

d. Kassereren « 560

e. Pedellen « 500

————— Kr. 29510

		Transp. Kr. 29510.
2.	Alders- og Lønstillæg:	
	Rektor Hartmann	Kr. 400
	Overlærer Stoltenberg	« 1200
	Adjunkt Holfeldt	« 1200
	« Winther	« 600
	« Nielsen	« 400
	« Hanssen	« 400
	« Ludvigsen	« 400
	« Blix	« 400
	« Lødrup	« 200
		<hr/> « 5200
3.	a. Bibliotheket	Kr. 240
	b. Fysikalske og naturhist. Samlinger	« 80
	c. Andre Læremidler	« 60
		<hr/> « 380
4.	a. Stipendier og Legater	Kr. 400
	b. Fripladse	« 1070
		<hr/> « 1470
5.	Lys og Brænde	« 800
6.	Tryknings- og Avertissementsomkostninger, Program, Skrivematerialier	« 300
7.	Blandede og tilfældige Udgifter	« 300
		<hr/> Tilsammen Kr. 37960

Indtægter:

1.	Skole- og Indskrivningspenge	Kr. 9900
2.	Bidrag af Kommunen	« 3200
3.	Renter af Kong Carl Johans Legat	« 400
4.	Paaregnet som Tilskud af Statskassen	« 24460
		<hr/> Tilsammen Kr. 37960

I Overenstemmelse med dette Forslag, som blev tiltraadt af Kirkedept., er kongelig Proposition om Be-

vilgning af Kr. 24460 til Skiens Skole fremsat for indeværende Aars Storting, der senere har antaget samme.

IX.

Indvielsen af Skolens nye Bygning.

I dette Skoleaar har Skolen tilflyttet de for den opførte nye Bygninger.

Allerede ved Begyndelsen af Skoleaaret var Byggearbeidet saavidt færdigt, at kun enkelte, for Skolens Gjerning uvæsentlige Ting stod tilbage, saaledes at der intet havde været iveien for, at Skolen kunde have tilflyttet det nye Lokale allerede i Begyndelsen af Septbr. f. A. Forholdene stillede sig imidlertid saaledes, at Flytningen maatte udsættes, og først i Begyndelsen af dette Aar indtraadte der Forandring heri. I de første Dage af Februar fattede endelig Formandskabet Beslutning om at modtage Bygningerne og stille disse til Skolens Raadighed.

Ved et Tilfælde blev Skolebygningens Indvielse berammet til den 19de Februar, da det netop var 100 Aar, siden Byens nuværende Kirke fik sin Indvielse. Indbydelser til at deltage i Festen, udstedte af Skolens Forstanderskab, sendtes til Amtmand og Magistrat, til Medlemmerne af Kommunalbestyrelsen og andre kommunale Korporationer, til de i Byen bosatte Embedsmænd og flere af de ældste Borgere, samtlige med deres Fruer, samt til Disciplenes Forældre og Foresatte. Desuden meddeltes Adgangstegn til adskillige Personer, navnlig forhenværende Disciple af Skolen. De indbudne Herrer anmodedes om at indfinde sig i det gamle Lokale Kl. 11 $\frac{1}{2}$, for derfra med Lærere og Disciple at gaa i Procession op til den nye Bygning.

Paa Festdagen, Mandag den 19de Februar, Kl. 11 fremmødte Lærere og Disciple i det gamle Lokale. Disciplene havde ved Sømmenskud og velvillige Gaver skaffet sig en smuk Fane af Silke; de havde faaet den færdig allerede til Skoleaarets Begyndelse, men ønskede at benytte den for første Gang ved Skolebygningens Indvielse. Ved Overrækkelsen af denne Fane fandt Rektor at burde sige Disciplene nogle Ord, og efterat Lærere og Disciple var samlede i et af de største Klasseværelser, hvor der var anbragt et Katheder med en simpel Flagdekoration, holdt Rektor følgende Tale til Disciplene:

Mine unge Venner!

Det er jo ikke til nogen Alvorsgjerning, som naar en Fane overgives til Soldater, at denne Fane skal modtage sin Indvielse. Det er til Fest og i festlig Stemning, det er til Vaabenleg og i ungdommelig Glæde, at den skal blive benyttet. Men dette er ikke til Hinder for, at der ogsaa kan være Alvor med, og at der kan siges nogle Alvorsord om denne Fane og det Billede, den bærer.

Husk paa først og fremst, at en Fane er bestemt til derunder at samles. Den er et Samlingens Mærke. Glem derfor aldrig, at være gode Kamerater indbyrdes, glem navnlig ikke I ældre, at de smaa ogsaa staa under denne Fane og skal beskyttes og værnes af eder. Glem ikke, at under denne Fane vil ogsaa eders Lærere mænggang samles. Tab ikke afsyne, at eders Sag og Lærernes Sag er en og den samme; hold sammen i Kammeratskab, men ikke imod Lærerne. Glem ikke, at under dette Tegn samles ikke alle Gutter i denne By, det er kun Skiens høiere Skole; den er Symbolet paa den høiere Aandsdannelse; ikke saaledes at forstaa,

at den skal samle eder i Hovmod ligeoverfor de lavere Skoler, det være langt fra. Nei, den skal samle eder til Følelse af Ansvar; af den, som gives meget, kræves ogsaa meget; det kræves af eder, at I vise, at den høiere Dannelse, som meddeles eder, bærer den Frugt, at I staa som Exempel for alle Byens Gutter i Flid og Sædelighed. Glem ikke at gjøre Skolen Ære, lad aldrig denne Fane vaie over Gutter, som gjør Skiens Skole Skam.

I har valgt det blaa Felt. Det er den solklare Himmels Farve. Den passer godt til Barnets og Ynglingens lyse og lykkelige Blik paa Livet. Maatte eders, maatte Skolens Himmel altid bære den skyldfri Glædes rene Farve!

Paa den blaa Grund ser vi en Genius med en Fakkell og en Bog. Faklen er et smukt Symbol for en Skole; det er Oplysningens Tegn, og Oplysning er jo Skolens første Maal. Men der er saa mange Slags Oplysning, der gives ogsaa den Oplysning, der som Sumpens Lygtemænd leder paa Vildspor og i Undergang. Det er ikke nok, at Oplysningens Fakkell er tændt, det kommer ogsaa an paa, hvem det er, som løfter den i sin Haand og med den viser Veien. Det er en Genius, en Aand, men der er saa mange Slags Aander, hvo kan vide, om det er den gode Aand? Oplysningens Fakkell fører ind i Mørket, naar den ei er baaren af en god Aand. Men denne Genius her peger paa en Bog, og i Bogen staa Alfa og Omega, det første og det sidste Bogstav, det er Livsens Bog, Bogen om ham, der er Begyndelsen og Enden. Og se, den Oplysning, der peger hen til Gud, der fører hen til ham, som er Kilden og Maalet for alt det gode, det er den sande og gode Oplysning, og det er til den, I skal stræbe, og det er den, som vi Lærere med Guds Hjælp skal give eder.

Med disse faa Alvorsord være Fanen overleveret eder til Brug!

Da imidlertid en Mængde af de indbudne Herrer havde samlet sig, besteg Rektor paany Talerstolen og henvendte følgende Ord til Forsamlingen:

Kjære Medlærere, kjære Disciple!

Vi er idag, som sædvanligt, fremmødte paa dette Sted, men ikke for her at fortsætte vor Gjerning, men for at forlade disse Rum for bestandigt, for at sige dem vort sidste Farvel.

Vel er det saa, vi skilles ikke idag fra Mennesker, som vi har lært at elske, vi forlade heller ikke en Virksomhed, som vi har vundet kjær, vi følges sammen til den nye Vaaning, Lærere og Disciple, og vi skal tage fat igjen paa den afbrudte Dont. Det er fra det livløse og det aandløse, vi idag skilles. Og dog, det er ikke ganske saa; thi Menneskehjertets Kjærlighed har Magt til at lægge Liv og Aand i det døde. Som det gik hint Oldtidens Folk, der i Følelsen af Naturens Ynde og Liflighed troede at se en Najade lege i den rislende Kilde og at høre en Dryade hviske i den skyggefulde Eg, saa gaar det Mennesket den Dag idag, naar det gjenser de Steder, hvor det legede som Barn og drømte som Yngling. Naar vi efter mange Aar betræde de Steder, er det da ikke, som de træde os imøde og sige: Er du der igjen? Hvor har du været saa længe? Kan du huske dengang? Her var det, kan du mindes det? — Og naar vi forlade Steder, hvor vi har havt det godt, da er det, som en kjær Ven, vi forlade. Derfor tror jeg, det er et Ønske hos mange, der har hørt Skolen til, i denne Forsamling og udenfor den, at der siges dette Skolens gamle Hjem et sidste Farvel. Vel er det saa, at flere af disse Mænd for

Aar, ja for mere end en Menneskealder tilbage har forladt Skolen og sagt den sit Farvel, men igjennem Aarenes Løb har de dog kunnet vende tilbage og er vendte tilbage og har gjenseet Skuepladsen for sine første Læreaar, forandret vel i mangt og meget, men dog endnu et Hjem for den Skole, der fostrede dem. Anderledes vil det blive fra nu af; Skiens Skole skal ikke huses længer i disse Run. Men derfor synes det mig, at det ikke er blot for os, Skolens nuværende Lærere og Disciple, at dette er en Skilsmisse, men ogsaa for dem, der kun ved Mindet er knyttede til Skolen. Det er noget eget for Manden, der har været ude og kjæmpet i Livet, at gjense ikke blot det stille Barndomshjem, men ogsaa den Skolestue, hvor han lagde den første Grund til sit Livs Gjerning. Lad saa være, at en Mands Liv har været rigt og fyldigt baade for ham selv og mange, lad saa være, at det i brede Strømme har befrugtet Land og Folk og med Beundring er fulgt af Samtiden; om han er en Mand, der «gjennem sin Kamp og sin Daad» har kunnet «redde det barnlige Skjær til det sidste», saa er det ikke blot, som saa ofte hænder, i Nattens Drømme, at hans Skoledage vende tilbage, men han dvæler ved Erindringen derom med Pietet, og han stunder at gjense de Steder, hvor hans Aands Vugge gik — saasandt da at det denne Skole var saadan, at den fortjente kjærlig Erindring og Pietet. Men det tror jeg, Skiens Skole har været gjennem Aarenes Løb, jeg tror, at Skiens Skoles Disciple omfatter sine Skoleminder med Pietet. Borte forlængst, Støv og Aske er de Mænd, der stod som Skolens Lærere i dens første Tider; et stod endnu tilbage som et Minde om de gamle Tider; og det var Huset hernede ved Elvens Bred i Kirkens Ild. Det er det, vi idag skal forlade; det er det, vi skal sige vort sidste Farvel.

Dette Farvel udtaler jeg da nu i de ældre Disciples Navn, ikke mindst deres, der nu er alderstegne Mænd; i deres Navn, som til disse Rum ei blot knytte Erindringen om Barnets første Læreaar, men som ogsaa har øvet Mandens Gjerning paa dette Sted; i deres Navn, der ikke ved Barndoms minder er knyttede til dette Sted, men som er graaned i denne Skoles Tjeneste. Men der staar ogsaa Lærere her idag, som kun i faa Aar har færdes i disse Rum. Ja, vi har vel nærmest havt Følelsen af det mislige, det uhyggelige ved dette Lokale, uden at denne Følelse har kunnet mildnes af Pietet, men vi forstaa, hvad kjære Minder har at sige, vi kan føle med dem, som med Vemod sige det gamle Hus sit Farvel.

Og nu I Unge, endnu Disciple af Skolen, ja, I, det ved jeg, gaa med Jubel over til de lyse, livlige Rum i den nye Bygning. Af eder kan ingen vente, at I skal forstaa det Erindringens forklarende Skjær, der spreder Skjønhed, Lys og Liv over de mørke, gamle, hæslelige Rum. Men eder beder jeg, idet I gaa over til det nye, at erindre, at enhver Overgang i et Menneskes Liv bør indeholde et Løfte, et Tilsagn om, at det ved Indtrædelsen i det nye vil aflægge gamle Feil og befytte sig paa nye Dyder. Mange af eder er brave og elskværdige Disciple, men det kan ikke siges om eder alle, og ingen af eder er fri for Feil, som han jo bør aflægge. Naar I nu gaar over til de ny smukke og lyse Haller, hvor Stilhed hersker, da lover eder selv, at Skjønhed og Renhed skal raade i eders Liv, at I skal elske Lyset og Lysets Gjæringer, at I skal befytte eder paa, at Fred og Stilhed maa raade inden Skolens frødede Hjem.

Ærede Forsamling, alle disse Mindets dyrebare Følelser hos de ældre ved at forlade Skolens gamle

Hjem, alle disse Haabets skjøne Løfter hos de unge ved at gaa over til den nye Bolig, vil jeg samle og udtale i det sidste Vers af vor Skoles skjøne Jubilæumssang :

Hellig er vor Mindeskat!
 Her har gjæve Fædre vandret,
 Fundet Lys — i Tidens Nat
 End det straal'er uforandret.
 Frøet, som her lagdes ned,
 Spirer rundt i Norges Dale.
 «Følger gjæve Fædres Fjed!»
 Det er Mindets dybe Tale.
 Hellig være Mindets Skat!

Ja, i Sandhed en Skat af Minder, og det en hellig Skat; thi den løfter vore Hjerter i Tak til Gud. Her i denne Bygning var det, at han begyndte sin Manddoms Gjærning, til hvem denne Skole knytter saa store og skjøne Minder, Rektor Knud Ramshart Ørn; her fra denne Bygning udgik Mænd, der har skrevet sit Navn i vort Fædrelands Saga: Peter Andreas Munch, Martin Schweigaard, Otto Løvenskiold, Markus Monrad; herfra er udgaaet en lang Række af Disciple, hvis Navne vel ikke Historien vil bevare, men som har været hæderlige, dygtige Mænd, afholdte af sin Samtid; jeg vil her nævne en, som jeg særlig maa beklage, vi ikke ser iblandt os; thi han blev indskreven som Discipel paa Skolens første Dag: Fredrik Carl Mühlertz; naar vi fremdeles se hen paa den Række af brave og dygtige Mænd, som inden disse Mure har ledet Ungdommens Fjed; naar vi samle hele denne Mindets Skat for Aandens Øie, da maa vi i Sandhed udbryde, at Gud har velsignet denne Skoles Indgang i dette Hus. Maatte han nu ogsaa velsigne dens Udgang!

Og saa vil vi da med Tak til Gud for det svuudne, med Haab og Bøn til ham for det kommende, bryde op og vandre herfra!

Derpaa satte Processionen sig i Bevægelse. Med Disciplene i Spidsen drog man op til den nye Bygning, i hvis Gymnastiklokale Indvielsesfesten skulde afholdes, og hvor de indbudne Damer allerede havde indfundet sig. Her blev Disciplene opstillede paa begge Sider af den med Flag, Vaabenskjolde og levende Planter smagfuldt udsmykkede Talerstol. Da derpaa de øvrige Deltagere i Processionen havde indtaget sine Pladse, besteg Byens Ordfører Ingeniør Borchgrevink Talerstolen og overleverede paa Byens Vegne den nye Bygning med følgende Ord:

Ærede Forsamling, mine Damer og Herrer, Lærere og Elever!

Paa Skiens Kommunes Vegne har jeg den Ære at overlevere disse Bygninger til Skiens offentlige Skole for den høiere Almendannelse. Skolens gamle Hus, som vi nys forlod, og hvortil der knytter sig mange lyse Minder og mere end een hæderlig løst Opgave, tilfredsstillede ikke længere vor Tids Krav til et hensigtsmæssigt Skolelokale. — Der var for trangt og for stygt og for mørkt for Skolens Gjærning. — Ja, saa hurtig skrider Tiden, og saaledes voxe dens Fordringer, at hint Lokale, som for ca. 30 Aar siden stilledes til Skolens Disposition, og dengang vistnok med Rette ansaaes som fuldt tidsmæssigt og brugbart, nu maa betragtes som forældet fast i enhver Henseende. — Det var altsaa naturligt, at Skolen følte Trang til et større, bedre og lysere Hus. — Allerede for flere Aar siden blev der derfor af Skolens Vedkommende stillet Anmodning til de kommunale

Autoriteter om at tilveiebringe nye Lokaler. — Kommunebestyrelsen var baade af Hensyn til Byens Evne og tildels ogsaa af andre Grunde længe utilbøielig til at indgaa herpaa, og var det først efter langvarige Forhandlinger og vidtløftige Overvejelser, at man fattede den Beslutning, tilfølgende hvilken Skolen idag drager ind i sit nye Hus.

Det bør ogsaa erkjendes, at det Offer, som Byen her har bragt, ikke er ringe, og at den Byrde, som Efterslægten vil faa at bære, ikke er liden. Men Byens Borgere, som tilfulde vide at vurdere Nytten og Betydningen af Skolens Gjerning, og som omfatte sin Latinskole med Stolthed og Glæde, yde imidlertid med Beredvillighed sit Bidrag til Alt, som kan fremme Skolens Trivsel, og udtale idag gjennem sin Ordfører det hjertelige Ønske og det tillidsfulde Haab, at Skolens gode Genius maa flytte med fra det gamle til det nye Hus, at Skolens hæderfulde Historie fremdeles maa blive den samme, at Lærere og Elever her maa omfatte sin Gjerning med aldrig svigtende Kjærlighed og Agtelse, at vore Børn og Børnebørn, ja Slægt efter Slægt her maa opdrages og uddannes til nyttige og gode Borgere til Gavn for sig selv og til Hæder og Ære for vort elskede Fædreland.

Gud bevare Skolen i dens nye Hus.

Inden jeg slutter disse korte Betragtninger, være det mig tilsidst tilladt paa vor Kommunens Vegne at udtale dens erkjendtlige Tak til alle og enhver, som have medvirket til Opførelsen af disse Bygninger, baade til dem, som have arbejdet med Aanden, og til dem, som arbejdede med Haanden, til enhver ærlig Arbejder i sit Kald. Navnlige har jeg den Ære at udtale Byens Tak til Komiteen for Bygningernes Opførelse, D'Hrr. Toldinspektør Steenstrup, Rektor Hartmann

og Brugseier Kittilsen, til Arkitekten, som udkastede Planen og udfærdigede Tegningerne, Herr Thrap-Meyer, til Stadsingeniøren, som ledede Arbeidets Udførelse, Herr Ingeniør Collin, og til Entreprenøren, som har opført Bygningerne, Herr Bygmester Olsen-Røsland. Til denne Tak knytter jeg Ønsket om, at D'Hrr. alle maa faa Tilfredsstillelse af sit Arbeide, af sin Møie og af sin Omhu for Opnaaelsen af det bedste Resultat. Kommunen har visselig al Grund til at være tilfreds med Arbeidets Udførelse i enhver Henseende.

Hermed være Bygningen overleveret til Brug og Benyttelse for Skiens offentlige Skole for den høiere Almendannelse. — Held og Velsignelse hvile over Huset!

Paa Skolens Vegne modtog Rektor den nye Bygning med følgende Tale:

Som denne Skoles Bestyrer være det mig tilladt ikke blot paa egne, men ogsaa paa mine Medlæreres, Disciplenes og deres Forældres, kort alle denne Skoles Vedkommendes Vegne, at udtale vor inderlige Tak for den nye, smukke Bygning, vor Tak til Skiens Kommunalbestyrelse og til enhver især, der har virket og ofret Tid og Kræfter for denne Sags Fremme.

Vel ved vi, det er ikke nok for en Skole, at dens Bygninger svare til alle Tidens Krav; vi ved, at Skolen er en Bygning af levende Stene. Hovedsagen er jo den, at der inden Skolens Mure raader en god Aand. Ganske vist kan den gode Aand herske inden et misligt Lokale, ligesaa vel som en slet Aand kan raade i en prægtig og hensigtsmæssig Skolebygning. Men ingen erfaren Skolemand er dog i Tvivl om, hvor vigtigt det er for en Skole, at have et godt Lokale; thi det er ikke blot saa, at sunde Lokaler beforder den Legemets Sund-

hed, der er Betingelsen for en kraftig Aandens Gjerning, men Lokalet øver en ubevidst moralsk Indflydelse paa Disciplene. Et hæsligt, trangt og uhensigtsmæssigt Lokale lægger ikke blot Lærerne Hindringer i Veien for Haandhævelsen af Orden og Disciplin, men det sløver Disciplenes Sands for Renlighed, for Orden og deres Agtelse for Skolen og, hvad Skolen tilhører. Men med alt dette, et godt Lokale er kun et Middel, og det et meget udvortes Middel til at skabe og bevare den gode Aand. Thi Aanden ved en Skole, som ved alle menneskelige Institutioner, den udgaar fra og har sin Bolig i de Hjerter, der banke inden dens Mure.

Men hvad er den gode Aand?

Om vi vil raadspørge Historiens Aarbøger, granske, hvad de forskjellige Menneskeslægter har anseet for den gode Aand og veie den paa vor Tids Vægt, saa vil vi finde, at til det, som en svunden Tidsalder kaldte den gode Aand, trækker vor Tid paa Skuldrene, og i det, som en hedengangen Slægt forbandede som den slette Aand, søger Nutiden Spiren til, hvad den kalder den gode Aand. Og om vi vilde tage os for, som hin Oldtidens Vismand, at gaa omkring blandt vor Samtid, og udspørge hver enkelt, hvad han anser for den gode Aand, Svarene vil lyde høist forskjelligt. Hvad en kalder den gode Ordens Aand, kalder en anden Trældomsaand; hvad en kalder Frihedens gode Aand, kalder en anden Opløsningens fordærvelige Aand; hvad en kalder Livsens Kilde til den gode Aand, kalder en anden Kilden til alt ondt. Her er ikke Tid og Anledning til at gaa ind paa en dybere Granskning af, hvad der er den gode Aand. Et vil jeg dog udtale, og turde det være Hovedpunktet. Naar man taler om den gode eller slette Aand, saa er det altid i Forhold til andre, det er inden et Samfund, stort eller lidet, man taler

om den Aand, som raader. Som det er Sjælen i det menneskelige Legeme, der sammenholder Organernes Virksomhed, bevarer Harmonien og hindrer Opløsningen, saa er det Aanden i et Samfund, som gjør samme Tjeneste. Hvor hver enkelt ensidig vil gjøre sig og sin Vilje gjældende, hvor alle vil herske, og ingen bøie sig, der raader ikke den gode Aand, der er Opløsningen kommen. Og derfor turde det vel ogsaa være sandt, hvad der kan synes en streng Tale, at den gode Aands Kjærne, det er Forsagelsen af sit eget for det Almenes Skyld, for Pligtens Skyld, for det sande og gode. Det er dog et Ord, som vor Tid ikke mindst trænger til at høre, denne utaalmodige, iversyge Tid, da Menneskene brænde af Higen efter at vinde, det være sig Gods, Ære eller Magt, da hver enkelt stræber at gjøre sig gjældende af Frygt for at blive glemt og forbigaaet, da de med Utaalmodighed griber efter Seirens Frugter, før de er modne, af Frygt for, at andre skal komme dem i Forkjøbet og vinde dem i deres Sted. Derfor vil Tiden heller ikke i Opdragelsen og i Skolen vide af Baand, der kan, som man mener, kue den frie Udvikling; man er saa bange for at kue Friheden, at man kun nødig vil beklippe Vildskud, man er saa ængstelig for at hemme Fremgangen, saa utaalmodig for, at de unge skal naa Maalet, at man vil have Veien jævnet, alle ubehagelige Hindringer, som kan betage Lysten, ryddede afveien.

Men derved opdrages en Slægt, som ikke hærdes til at holde ud, der vel kan have Mod og Iver i Kampens brændende Øieblik, men ikke Taalmod til det daglige Slid og Stræv; thi den bliver ikke opdragen til den Kamp, som er den haardeste af alle, Kampen mod sin egen Vilje og sin egen Lyst. Det er Kamp, som daglig vil kræves af os, som skal virke paa dette

Sted, baade Lærere og Disciple, saafremt Skolens Samfund skal trives og virke med Held. I, mine Medlærere, ved af Livets Erfaring, hvad jeg mener. For eder, kjære Disciple, hvem Livet endnu kun har lært lidet, vil jeg anføre et Tilfælde, som kan oplyse min Mening. Det er ingen Sag at være flittig, saalænge Bogen og Arbeidet morer, saalænge Ros og gode Karakterer regne ned, nei, Fliden skal staa sin Prøve, naar man kommer til de svære Steder, naar Bogen begynder at blive kjedelig, og Arbeidet falder tungt, naar Karaktererne og Paaskjønnelsen ikke synes at svare til Møien og Strævet. Da gjælder det at kunne overvinde sin Ulyst og sit Mismod og arbeide ufortrødent og taalmodigt i Følelsen af sin Pligt.

Men i dette daglige Stræv er det godt at faa Opmuntring og Støtte. Og den har vi, baade Lærere og Disciple modtaget idag, da denne skønne Bygning, hvor vor Gjærning vil falde saa meget lettere og behageligere, aabnes for os. Og har Forsagelsens gode Aand slaet Rod hos os, saa vil dette ikke føre til, at vi afslappes og tage os vor Gjærning mageligere, tværtom, det er det eiendommelige ved denne Kamp mod sig selv, at jo mere der gives til Opmuntring og Støtte, desto mere kræver man af sig selv, desto mere ansføres Kræfterne. Men med alt dette, hvad Mennesker kan yde til Hjælp og Støtte, er ikke nok. Der er kun et, som i Sandhed kan lægge Styrke i vor Aand, og det er Guds naadige Bistand. Gud alene kan bevare den gode Aand. Thi den gode Aand har sin Kilde i Gud, ligesom Solen er Kilden til alt Lys; og ligesom det hvide Sollys ved Brydning splittes i de mange Farver, hvoraf ingen hver for sig har Solens usvækkede Glands, saaledes er den gode Aand, hvor den optræder, i en Tidsalder, i en Nation, i en Skole, den er en Gjenglands af Guds Aand,

men i menneskelig i Ufuldkommenhed og Skrøbelighed. Men jo kraftigere Guds Aand lader sit velsignede Lys falde ind i de dødeliges Gjærning, desto kraftigere, desto fuldkommere spores den gode Aand i denne Gjærning.

Maatte Gud lade sit Lys og sin Velsignelse falde stedse rigeligere over denne Skole og dens Gjærning og lade sin Aand, den gode Aand, tage sit Bo i det nye Hus! Uden at dette sker, er Bygningen reist forgjæves.

Og saa vil jeg da bede Dem, vor kjære ærværdige Provst, om at udtale de indviende Ord over dette Skolens nye Hus og nedbede den almægtiges Velsignelse over den Gjærning, som forestaar paa dette Sted!

Derefter blev nedeustaaende, af Professor Monrad forfattede Sang under Ledelse af Skolens Sanglærer, Organist Rojahn, afsungen af et Sangkor, bestaaende af flere Damer og Herrer samt en Del af Skolens Disciple.

Mel.: Saligheden er os nær.

Naar ei Herren bygger Hus,
Aander med sin Aand til Verket.
Det er strax med Dødstegn merket,
Synker snarlig hen i Grus:
Liv kun af det Liv vil fødes,
Som i Gud sit Udspring har;
Der kun Godt og Skjønt vil mødes,
Tænde Sandheds Flamme klar.

Her er reist en Ungdomshal,
Der skal vies til et Tempel,
Hvor ved Lære og Exempel,
Aand og Hjerte dannøs skal.
Her skal Sandhedsrøster lyde
Fra den dybe Livsgrund smukt,
Ind i unge Sjæle flyde,
Der at spire, sætte Frugt.

Her skal herske hellig Fred,
 Her har Døgnets Strid ei hjemme:
 Ren skal Evighedens Stemme
 Klinge til den Unge ned.
 Engang Tid og Verden kalder
 Med sin Uro, Travlhed, Hast;
 Vel den, som i tidlig Alder
 Stilledes paa Grunden fast!

Sign da, Gud, vor Gjerning her!
 Vær usynlig selv tilstede!
 Alvorsord og Ungdomsglæde
 Vidne om, at du er nær!
 De, der lytte, de, der tale,
 Mødes i den samme Hu!
 Sandheds Lys fra dig neddale!
 Alt i Alle blive!

Provst Hauge besteg derpaa Talerstolen og holdt den egentlige Indvielsestsle:

Ærede Forsamling!

Det er mig en Ære og Glæde at kunne følge den til mig rettede Anmodning om i Herrens Navn at indvie den nye Skolebygning til dens vigtige Bestemmelse. Og saa meget heller imødekommer jeg denne Anmodning, som den giver Vidnesbyrd om den Forbindelse, hvori Kirke og Skole bør staa til hinanden, som den grunder sig paa Erkjendelsen af, at vor Herres Jesu Christi Aand maa være den, der skal raade i Skolen, om dens Gjerning skal blive i Sandhed frugtbringende, til Velsignelse baade for den Enkelte og for Samfundet. Og det kan nok være fornødent, at der i vore Dage mindes herom, da Tidens Aand heller fører i Retning

af at løse Baandet mellem Kirke og Skole. Det er visselig ikke min Tanke, at Kirken bør lægge nogen-
 somhelst Hindring for den frie videnskabelige Forsken. Kirken har intet at frygte af Videnskaben; det er en grundfalsk Forudsætning, at den ædru Videnskab skulde maatte føre til en anden Erkjendelse af Menneskelivets høieste Problemer end den, som Guds Ord, altsaa Kirken forkynder.

Men i Skolen bliver der vel ikke synderlig Spørgsmaal om den frie Forsken, Her skal de aandelige Evner vækkes og udvikles, det tænkende Menneske lære at tænke og danne følgerigtige Slutninger. Men just derfor, har man sagt, bør Skolen være religionsløs. Der bør ikke bibringes Barnet og Ynglingen nogen bestemt Aandsretning, der kun vil staa hindrende i Veien for den senere frie Forsken, som skulde lede til selvstændig Erkjendelse. Og allermindst bør man indpræge den Unge Christendommens Læreindhold, fordi det ikke alene vil hindre Aandens frie Forsken overhovedet, men særlig ogsaa hindre den frie Tilegnelse af selve Christendommen og i Grunden modarbejde sit eget Maal.

Men saadan Tankegang grunder sig paa en falsk Opfattelse saavel af Skolens Opgave, som af Barnets Natur. Skolens Arbejde indskrænker sig jo ingelunde til blot at meddele en formal Uddannelse og være en blot Aandens Gymnastik, men just fordi Ungdomsalderen er den nemmeste Læretid, meddeler den det første Grundlag af almenmenneskelig Erkjendelse, hvorpaa siden kan bygges alt efter de givne Evner og efter det valgte Livskald. Og netop i Barnets og Ynglingens Alder modtages helst de Indtryk, der ofte blive bestemmende for hele Livsretningen. Hvilken uberegnelig Indflydelse paa de Unges hele Fremtid kan det øve, enten man ved Barnets Uddannelse og Opdragelse gaar ud fra en

materialistisk eller fra en christelig Opfattelse af Menneskenaturen og Menneskets Bestemmelse. Heller ikke er Menneskenaturen i den Forstand god, at man ikkun skal overlade den til sig selv, saa vil det Skjønne og Gode af sig selv voxe en guddommelig Væxt. Ja, saaledes drømte man en Tid, da man troede, at Skolens Bestemmelse kun var at fremhjælpe Naturen til Erkjendelse af dens iboende Dyd, Dygtighed og Kraft. Men disse hedenske Drømme om Menneskenaturens iboende virtus er længst svundne, og vi basere vor Opdragelse paa en ædruere, en sandere Erkjendelse af Mennesket. Det er den, som Guds Ord holder frem for os, at saavel vor Forstand er ved Synden formørket og ved sit eget Lys ingenlunde istand til at erkjende Sandheden, som at vort Følelses- og Viljeliv ingenlunde af Naturen kun er vendt til det Gode, hvorfor vi ligefra Barnsben af trænge til at opdrages i Herrens Tugt og Formaning, om det sande Gode skal komme til Udvikling hos os. Skal den Unge ikke blive aandelig forkvaklet, maa der gaa en bestemt christelig Aand gennem den hele Undervisning. Hvordan vilde det vel gaa, om man tænkte sig en fuldstændig Lærefrihed paa Skolen, saa at man t. Ex. i enkelte Fag gik ud fra den positivistiske, i andre fra den christelige Livsbetragtning? Derfor glæde vi os over, at vi endnu hos os have en christelig Skole, at al Undervisning skal baseres paa den christelige Grundlov. Og saa meget vigtigere er dette, jo større Farerne ere for at Ynglingen gaar tilgrunde i den tvantø Tids Malstrøm, naar han forlader Skolen og mødes af de mange Veir, som den selvraadige og forvildede Menneskeand har sat i Bevægelse. Maatte de Indtryk, som han har modtaget fra Hjemmet og Skolen da være dybt nok indgravede og stærke nok til at holde Aan-

den oppe under Livets Kampe, eller dog til at føre ham tilbage, om han nogen Tid skulde have forvildet sig ind i Tvivlens Irgange!

Det er nu, ærede Forsamling, 59 Aar siden en lærd Skole blev oprettet i vor By. Vi høiagte den Tids Mænd, som havde aabent Øie for det uvurderlige Gode, som en saadan Dannelsesanstalt bringer den Kommune og den Egn, hvor den er henlagt. De Ynglinge, som i ældre Tider meddeltes en høiere Undervisning, maatte drage langt bort, og det tunge, ængstelige og i økonomisk Henseende bekostelige i at maatte sende sine Børn i den unge Alder langt fra sig formidskedes ikke ved de Tidens vanskelige Kommunikationer, men hvoraf Følgen blev, at kun saare faa fik nogen høiere Uddannelse. Til alle Tider har Danuelse og Kundskab vist sin overlegne Magt selv i praktiske Gjøremaal, men i vore Dage er denne Overlegenhed end øiensynligere. Det gjælder fortrinsvis i vore Dage, at jo større Indsigt og Kundskab, desto større Udbytte ogsaa af det materielle Arbeide. Derfor maa det intelligente Samfunds Bestræbelse gaa ud paa at gjøre Almenoplysningen saa let tilgjængelig og saa udstrakt som muligt. Maatte den gode Anledning, som her bydes til at erhverve en høiere Dannelse, flittig udnyttes, saa de forskjellige Livsstillinger inden vort Samfund kunde rekruteres med Mænd, der staa paa Dannelsens Høide. Jo mere vi efterhaanden inddrages i det store Kulturarbeide, desto mere kræves det, at vi ikke skulle ligge formeget tilbage for Tidens Almen-dannelse. Der er mange glædelige Vidnesbyrd om, at denne Kommunes Fædre have forstaaet dette Tidens Krav og derfor have været villige til at yde de Offere, som maatte bringes for at fyldestgjøre dem. Og disse have ikke været smaa. Er det ikke i denne Slægt, at

snart alle store Foretagender til Samfundets Fremskridt ere udførte. Og høiest blandt disse vil jeg sætte Almenundervisningen, den lavere som den høiere. Kommunen har i de sidste 25 Aar mindst 6-doblet sine Bidrag til den lavere Almueskole, og dog er der endnu meget at gjøre for denne, som vil kræve yderligere forøgede store Tilskud. Og hvad Kommunen har havt Sind til at gjøre for den høiere Almenundervisning, derom giver denne Stund det mest talende Vidnesbyrd. Jeg lykønsker Skiens By med dette vel udførte Arbeide, der saavel ved sin ydre Stil, som ved sin hele Anordning smukt afpræger den alvorlige Gjærning, som her skal øves. Men særlig lykønsker jeg denne Skoles Rektor, Lærere og Elever, som visselig snart vil finde, at som en sund Sjæl i et sundt Legeme, saa trives ogsaa Aandens Arbeide bedst, hvor det Godes og Skjønnens Ide afspeiler sig i den ydre Form. Men vi ville dog ikke glemme, at selv den skjønneste Form intet formaar, om den ei fyldes med Aandens Liv. Og i Skolen er Læreren Aandens Bærer. Af ham afhænger det væsentlig, om Gjærningen skal lykkes. Ikke alene, at han er Herre over sit Stof, men at han har Interesse for sine Fag og derhos den Kjærlighed til de Unge, som gjør Skolegjærningen til en Glæde. Da gaar Undervisningen let og bærer sin Frugt. Men hvor dygtig og levende Undervisningen end er, den slaar dog ikke an hos alle. Aandslivet er desværre hos mange saa slumrende eller ved slet Opdragelse og slette Paavirkninger bleven saa deprimeret, at det vanskelig lader sig vække, og disse sørgelige Undtagelser gjør Lærerens Arbeide tungt, ofte saare tungt, og lægger desværre saa let en Dæmper paa Undervisningens Liv, ja sætter mangan Gang den største Iver og den største Taalmodighed paa en haard Prøve. Lad mig derfor tilsidst

ogsaa tale et Ord til Eder, I kjære Unge, som ere det første Kuld, der her skal afslutte eders elementære Uddannelse. Det er ikke noget nyt, jeg har at sige Eder, men i en høitidelig Stund som denne vil den gamle Sandhed finde et saa meget villigere Øre. Lad mig da først sige Eder, at Skoledagene ere gode Dage, ja at de høre til eders Livs bedste Dage. Mange af Eder vil det maaske ikke synes saa. Tvertom forekomme de Eder mangan Gang som haarde Tvangens Dage. Det unge Sind og ildfulde Blod higer efter at afkaste alle Baand, efter den Stund, da han kan sige Skolen Farvel, eller blive Student og være sin egen Herre. Men ak, det var et usselt Liv, det Studenterliv, hvis det bedste derved var dette: at være sin egen Herre, med andre Ord, at kunne gjøre, som han vil, lade være at læse og at være flittig, kunne frit slentre Tiden hen og følge sine egne Lyster. Nei, det er ikke at være Student, men det er tvertom at være Ikke-Student. At studere, det er at lægge sig med Flid og Iver og hele sin Sjæls Kraft over sit Aandsarbeide, og tro mig, den, som saaledes studerer, han finder, at Studietiden er god, og han vil gjerne være Lærling alle sine Dage. Jo mere han drikker af Kundskabens Væld, desto mere tørster han derefter. Og denne gode Læretid begynder ikke først da, naar Skoledagene ere endte, men nu allerede er eders Studietid, og for mange af eder bliver den jo den eneste, i hvilken I udelukkende kunne hengive Eder til Studiet. Forskjellen mellem Skolen og Universitetet er egentlig kun den, at her modtage I en rigere Hjælp og Veiledning under eders Arbeide, fordi eders Aand endnu trænger dertil, fordi den endnu ikke er moden nok og øvet nok til Arbeidet paa egen Haand. Bort derfor med al forvendt Tanke om Ufrihed og Tvangsarbeide! Hvilken velsignet Tid er dog

Læretiden i alle Aldre! Den Hørrer Gud har netop i Barnets og Ynglingens Sjøel nedlagt de Evner og Kræfter, der ere bestemte til at indsamle Kundskaber. Aldrig har Sjøelen saa let for at danne sig levende Billeder af Ting, der bringes frem for den, som i Barndommens Dage, og aldrig have vi saa let for at bevare i Hukommelsen, hvad vi høre og læse, som i Ungdommens Dage. I Børn og Unge elske Afvexling og ville altid gjerne se og vide noget nyt. Hvorledes imødekomes denne eders Naturtrang just paa Skolen? Tag frem for Eder hvilket som helst af eders Undervisningsfag, — uafsladelig tilføres eders Sjøel nye Syner og nye Ideer; uafsladelig oprulles ligesom nye Verdener for eders Aands Øie. Alle ere de skikkede til at løfte Eder op over det lave egoistiske Døgnliv, til at udvide eders aandelige Horizont og hæve eder op til den Gud, der har skabt Alt til sig, og som har sat os i Verden for at vi ved at erkjende den skal underlægge os den.

Men saa meget stort og skjønt og herligt, Videnskaben opruller for Eder, og saa høilig eders Fantasi, Følelse og Forstand maa tiltales deraf, saa er dog Skolen ingen Leg, men det alvorligste Arbeide. Vel har vor Tids fremskredne Kultur mangefold lettet den Unge Aandsarbeidet saavel ved bedre at afpasse Lærestoffet efter den menneskelige Naturs forskjellige Udviklingstrin som ved selve Undervisningsmetoden og de rige Hjælpemidler, som nu haves til at gjøre Undervisningen anskuelig og let fattelig. I have store Fordele i saa Maade fremfor den Tid, da vi ældre sad paa Skolebænken. Saadan Hjælp letter Eder vistnok det alvorlige Arbeide, men den fritager Eder ingen lunde derfor. Skal jeg behøve at sige Eder, hvad Mangel paa en anstrengt Opmærksomhed paa Skolen og Mangel paa stadig vedholdende Flid hjemme fører til?

sige Eder, hvor let Arbeidet gaar for den, som ingen Huller har i det, som skal være lært, men derimod hvor sørgelig tungt for den, som ingen ret Forstaaelse har af hvad han læser, fordi han tidt og ofte har sprunget over det, der danner den nødvendige Betingelse for Forstaaelsen? Derfor vil jeg sige til enhver af Eder, som hidtil har benyttet eders Tid og eders Kræfter godt, tager dette brave alvorlige Sind med Eder, lader det fremdeles være Eder magtpaaliggende at udvikle eders Aands Evner og berige den med alt skjønt og ædelt. Og I, som maa beklage, at I ei have brugt Tiden vel hidindtil, lader dog al Ligegyldighed, Letsind og Dovenskab som alt barnagtigt Overmod fare og drager ind i denne nye Bolig med det gode Forsæt, at begynde et nyt Liv i Aandens Arbeide og at fordoble eders Iver for at indhente det forsømte. Og jeg kan love Eder, at hverken skal Tiden blive Eder for lang eller Arbeidet for tungt. Selve Arbeidet, Opstigningen ad den steile vanskelige Vei til Kundskabens frie Høider, er herlig for Aanden.

Men lader os, kjære Børn og Unge, ikke glemme, at vor Dygtighed ikke er af os, men af Gud, at vi ei maa opblæses af det, som vi have annammet, men derimod bede Gud om Lys og Kraft til Arbeidet og fremfor alt om at maatte være hans kjære Børn, som han kan faa bevare fra enhver Syndens Sti og føre videre og videre frem til Lys og Liv.

Og saa være da dette Hus i den Herres Jesu Navn indviet til Brug for Skiens offentlige Skole for den høiere Almendannelse. Den Herre Gud, af hvem og ved hvem og til hvem alle Ting ere, holde i Naade sin Haand over denne Skole og lade dens Gjærning vel lykkes, saa at fra den sand Oplysning og Dannelse maa udbredes i vide Kredse og gennem fjerne

Slægter til denne Bys og vort Fædrelands Gavn og Ære. At dette maatte ske, give du, o Gud og Fader, ved Jesum Christum formedelst den Helligaand! Amen.

Efter denne Tale afsang Sangkoret de to første Vers af den af Professor Monrad til Skolens 50 Aars Jubilæum i sin Tid forfattede Sang:

Hellig er vor Ungdomstid,
 Naar de foraarslyse Drømme
 Paa en Grund af Alvorsid
 Som paa Himlen Skyer svømme.
 Tankens Sol i Opgang staar;
 Se! den gylder Skyens Rande,
 Stiger, mens den stedse gaar
 Gjennem Skjønhed til det Sande.
 Hellig er vor Ungdomstid!

Hellig er vor Skoles Hal!
 Der i Ly for Tidens Vinde
 Sjælens Vinge voxe skal,
 Evighedens Kræfter vinde.
 Trygt os leder kjærlig Haand;
 Fortids Aander os omsvæve,
 Vie, styrke de vor Aand,
 Indtil Tiden os skal kræve!
 Hellig er vvr Skoles Hal!

Paa Opfordring af Rektor istemmede derpaa den hele Forsamling Salmen: «Lover den Herre, den mægtige Konge, med Ære».

Til Slutning udtalte Rektor paa Skolens Vegne en Taksigelse til dem, som havde bistaæet ham ved Festens Arrangement, til de Damer og Herrer, som havde assisteret ved Afsyngningen af Sangene, samt til enhver,

der ved sin Nærværelse havde hædret Festen og vist Skolen sin Interesse. Han indbød derhos de nærværende at tage den nye Bygning i Øiesyn.

Efter Festen modtog Skolens Lærere og Forstanderskab samt Bygningarbeidets Vedkommende gennem Formandskabets Ordfører en Indbydelse til sammen med Kommunebestyrelsen at indtage nogle Forfriskninger i den nye Bygning. Her tilbragte man under en hyggelig Stemning et Par Timer. Der udbragtes en Mængde Skaaler, hvoriblandt skal nævnes: for Skolens Lærere (af Magistraten), for Skiens Magistrat og Kommunebestyrelse (af Rektor), for Byggekomiteen, for Bygningsentreprenøren, for Forstanderskabet, for «Brækjordets Interessentskab», der havde skjænket Grund til Skolebygningen o. s. v.

I næste Aars Indbydelsesskrift vil man søge meddelt en fuldstændig Beskrivelse af de nye Bygninger, ledsaget af de fornødne Tegninger.

— x —

Thorsdag den 12te Juli Kl. 10 Form. meddeles Udfaldet af Examen.

Thorsdag den 16de August Kl. 10 fremmøde Disciplene igjen efter Ferierne.

Enhver, som har Interesse for Skolens Gjerning, indbydes til at overvære den mundtlige Examen, der tager sin Begyndelse Onsdag den 27de Juni og fortsættes til og med Tirsdag den 10de Juli.

G. Hartmann.